

ΙΩΑΚΕΙΜ Ο «ΠΑΝΥ» ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
(1487 - 1567)

Ἡ ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας, μετὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς ἀφάνειαν τῶν μέσων χρόνων, εἰσῆλθεν εἰς νέαν ἱστορικὴν περίοδον ἀπὸ τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων τοῦ ἰε' αἰῶνος. Τὸ μέγα τοῦτο γεγονός δφεύλεται εἰς τὸν ἐπὶ μακρὰ ἔτη προστάντα αὐτῆς Πάπαν καὶ Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Ἰωακεῖμ «τὸν πάνυ», ὡς ἀπεκάλεσαν αὐτὸν οἱ μεταγενέστεροι¹, μέγαν ἀναδειχθέντα διὰ τῆς πολυχρονίου καὶ ἐπωφελεστάτης αὐτοῦ δράσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀλεξανδρείας².

Ὁ Ἰωακεῖμ κατήγετο ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς μακρᾶς δὲ βιωτῆς αὐτοῦ εἶν' ἐξηκριβωμέναί αἱ ἐξῆς χρονολογίαι. Τῇ 6 Αὐγούστου 1487 ἐχειροτονήθη Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἄγων τὸ 38 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐτελεύτησε δὲ τῇ 17 Σεπτεμβρίου 1567. Σπουδαιότερα χρονολογικὴ ἔνδειξις εἶναι ἡ παρεχομένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰωακεῖμ ἐν σημειώματι ἐπὶ τινος ἀντιγράφου τῆς Ὀκτωήχου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἀποσφραζομένου ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ Καῖρου (Σπθ)³. Κατὰ τὸ ἰδιόγραφον τοῦτο σημεῖωμα ὁ Ἰωακεῖμ συνεπλήρωσε τὴν ἀντιγραφὴν τῆς Ὀκτωήχου τῇ 20 Μαρτίου 1540, ἄγων τὸ 92 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ! Ἀσφαλῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν ὡς ἔτος γεννήσεως τοῦ Ἰωακεῖμ τὸ 1448.

¹ Ἀθανασίου Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν (ἔκδ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου) ἐν Κ/πόλει 1870, σ. 27.

² Περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεῖμ εἰδήσεις τινὰς ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῶν Πατριαρχικῶν Ἀρχείων Ἀλεξανδρείας συνεκέντρωσαν μετὰ καὶ ἀφηγήσεως περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτελεσθέντων θαυμάτων ὁ Γ. Γ. Μαζαράκης, Πατριαρχεῖα Ἰωακεῖμ τοῦ Πάνυ, ἐν τῇ Συμβολῇ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας σελ. 81 ἔξ. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1930, ὁ αὐτός, Περὶ τοῦ Ἀθηναίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ἰωακεῖμ τοῦ πάνυ, ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Ἀλεξανδρείας «Ὀμόνοια» 1889, καὶ παρὰ Δ. Γρ. Καμπούρογλου, ἐν τοῖς Μνημείοις τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, ἐν Ἀθήναις 1891, Β, 125 ἔξ. καὶ ὁ Πορφύριος Οὐσπένσκις, Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας ἔκδ. ἐπιστασία Λόπαρευ, ἐν Πετροπόλει 1898, Α, LII ἔξ. 15 ἔξ. 118 ἔξ. Πρβλ. Β. Μυστακίδου, Γερμανοὶ περιηγηταὶ εἰς Αἴγυπτον καὶ Σινᾶ κατὰ τὸν ἰστ' αἰῶνα (Ἀνατ. Ν. Ποιμένος). Ἐν Κ/πόλει 1921.

³ Γ. Μαζαράκη, Ἐνθ' ἀν. Δ. Γρ. Καμπούρογλου, Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, σ. 143.

Ἐκ τῶν ὀλίγων ἀποσημειωμάτων καὶ τινων ἐγγράφων καταφαίνεται ὅτι ὁ Ἰωακεῖμ οὐδεμιᾶς ἠμιοίησε παιδείας συστηματικῆς, τὰ ὀλίγα δὲ γράμματα, ἅτινα ἐγίνωσκεν, ἔμαθεν ἴσως ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ὄρους Σινᾶ, ἐπαυξήσας τὴν στοιχειώδη αὐτοῦ παιδευσιν διὰ τῶν ἰδίων μελετῶν καὶ ἀντιγραφῶν.

Διῆγεν ἔτι τὸ στάδιον τῆς παιδικῆς ἡλικίας ὁ Ἰωακεῖμ, καθ' ὃν χρόνον κατεκτήθησαν αἱ Ἀθῆναι ὑπὸ τῶν Τούρκων (1456), πιθανῶς δὲ συνελεύει τοῦ γεγονότος τούτου ἐξεπατρίσθη μετὰ τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ γονέων, καίτοι οἱ Τούρκοι, κατ' ἀρχήν, εὐμενῶς προσηνέχθησαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους¹. Εἰκοσαετῆς τὴν ἡλικίαν μετέβη εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ εἰσῆχθη εἰς τὴν περίπυστον ἐν αὐτῷ Μονῇ, παιδιόθεν ἔχων, φαίνεται, ἱεροὺς πόθους πρὸς τὴν μόνωσιν καὶ ἄσκησιν, εἰς ἣν ἐπεδόθη ἐπὶ δωδεκαετίαν ὄλην. Ἐτέρους δὲ πόθους ἐπληρῶν μετέβη εἰς Παλαιστίνην πρὸς προσκύνησιν τῶν ἁγίων Τόπων καὶ εἰσῆχθη εἰς τὴν Μονῇν τοῦ ἁγίου Σάββα περὶ τὸ 1480. Ἐκ τῶν λεπτομερειῶν τούτων καταφαίνεται ὅποιον πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν καταρτισμὸν προσέλαβεν ὁ Ἰωακεῖμ ἐν Σινᾶ καὶ ἐν Παλαιστίνῃ ἀσκούμενος, φαίνεται δὲ ὅτι καὶ προσέθη ἐπὶ μικρὸν, ὡς Ἠγούμενος, τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἀλλ' ὅτι ταχέως μετὰ τοῦ Γερμανοῦ, τοῦ ὕστερον γενομένου οὐ μόνον Ἠγούμενου τῆς Μονῆς, ἀλλὰ καὶ περιφανεστάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων (1543 - 1579), ἀπομακρυνθεὶς ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ὑπηρέτησεν ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, ἐν Ἱερουσαλὴμ. Οὗτος ἐπίσης ἦτο μᾶλλον Μονή, διότι ἐγκεκλεισμένοι ἦσαν οἱ ἐν αὐτῷ διακονοῦντες, νυκτὸς καὶ ἡμέρας περὶ τὴν ἀδιάλειπτον ἀσχολούμενοι προσευχῆν. Τῷ 1484 εὐρίσκειτο ἔτι ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ὁ Ἰωακεῖμ, μετὰ τοῦ Γερμανοῦ². Ἀμφότεροι δὲ ἀνελάμβανον περιουσίας πρὸς αἴτησιν βοθητικῶν ὑπὲρ τοῦ ἁγίου Τάφου, ὁ μὲν Γερμανὸς ἀνά τὴν Παλαιστίνην, ὁ δὲ Ἰωακεῖμ καὶ πέραν αὐτῆς, ἀνά τὴν Αἴγυπτον³, ὅπου φαίνεται πολλάκις μεταβάς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ διαμείνας, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν τῷ ἐν Καίρῳ Σιναϊτικῷ Μετοχίῳ, ὡς παλαιὸς Σιναϊτῆς.

Τοιαύτας τινάς, ὀλιγίστας μὲν ἀλλὰ χαρακτηριστικάς, ἔχομεν εἰδήσεις περὶ τοῦ προτέρου βίου τοῦ Ἰωακεῖμ, πρὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῶν εἰδήσεων δὲ τούτων εἰκάζομεν πόσον ἦτο παρεσκευασμένος, ἵνα διακονήσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, καίτοι ἐκ ταπεινοφροσύ-

¹ Δ. Γρ. Καμπούρογλου, Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων Β, 18. Οὐίλιαμ Μίλλερ, Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι, μετάφρασις Σ. Λάμπρου. Ἐν Ἀθήναις 1909 - 1910, Β, 155 ἐξ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν, Ἡ ἐκκλησία Ἀθηνῶν, Ἀθήνησι 1928, σ. 47 ἐξ.

² Περιήγησις τοῦ ἐμπόρου Βασιλείου, ῥωσ. ἐν Πετροπόλει 1899, σ. 14. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν) Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, Ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Ἀλεξανδρείᾳ 1910, σ. 461. Πρβλ. Περιήγησιν Τρύφωνος Κορομπεϊνικίωφ, ῥωσ. ἐπιστοσίᾳ Λόπαρευ, Ἐν Πετροπόλει 1889, σ. 48 - 55.

³ Μαξίμου Συμαίου, Οἱ ἀπὸ τῆς ΣΤ'. Οἰκ. Συνόδου Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων ἄχρις ἔτους 1810, Α. Π. Κεραμέως, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, Γ, 39.

νης θ' ἀπέφευγεν αὐτήν. Ἄλλως τε ἡ σχέσις τοῦ Ἰωακεῖμ πρὸς τὴν Μονὴν τοῦ Σινᾶ, ἐξηκριβωμένη διὰ πολλῶν λεπτομερειῶν τῆς δράσεως αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐν τῇ Μονῇ ἐκείνῃ ὑπηρεσία κατέστησεν αὐτὸν γνωστὸν τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ Χριστιανοῖς, ὅθεν τῷ 1486, προκειμένης ἐκλογῆς Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ἐζητήθη ὑπ' αὐτῶν ἐπιμόνως ὁ Ἰωακεῖμ¹. Μέχρι τοῦ 1484 Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἀναμφιβόλως ἦτο ὁ Μάρκος Ε', ἐπειδὴ δ' ἀναφέρεται ὡς προκατόχος τοῦ Ἰωακεῖμ ὁ Γρηγόριος Σ', ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὅτι οὗτος μόνον ἐπὶ διετίαν ἐπατριάρχευσεν ἢ μικρόν τι πλέον, διότι λέγεται μὲν ὅτι ὁ Ἰωακεῖμ ἐξέλεγε τῷ 1486, ἀλλ' ἡ χειροτονία αὐτοῦ ἐτελέσθη ἐν Δαμασκῷ τῇ 6 Αὐγούστου 1487 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Δωροθέου Β' (1484 - 1523)². Ἐξ ἀφηγήσεως ἀνώνυμου βιογράφου τοῦ Ἰωακεῖμ³ μαθητόμενος ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ἦτο Ἱερομόναχος «ἐνάρετος καὶ σοφός», «ἔστολισμένος μὲ σοφίαν καὶ μὲ σωφροσύνην καὶ μὲ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν, εἶχε δὲ καὶ συμπάθειαν ἄμετρον εἰς τοῦ λόγου του, ἐπειδὴ ἄρτον οὐκ ἤσθιεν ἐὰν μὴ εἶδιδε πρῶτον ἐλεημοσύνην πλουσίως τοῖς πτωχοῖς καὶ διὰ τοῦτο τοσοῦτον τὸν ἀγαποῦσαν». Ἐνεκα τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ ἦτο ἀγαπητὸς οὐ μόνον εἰς τοὺς Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἡγεμόνα τῶν Μαμλούκων, ὅθεν ἐπιμόνως καὶ ἐπὶ μακρὸν παρεκαλεῖτο ὑπὸ πάντων, ἵνα δεχθῆ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Ἀρνηθεὶς ἐπανειλημμένως, ὕστερον «ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος ἀνεβιβάσθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον». Ὁ αὐτὸς ἀνώνυμος βιογράφος ἐπιλέγει ὅτι, ὅταν ἐξελέγη Πατριάρχης ὁ Ἰωακεῖμ ἦγε τὸ 38^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἡ χρονολογία δὲ αὕτη φαίνεται ἀκριβής⁴. Ἡ χειροτονία αὐτοῦ ἐγένετο ἐν Δαμασκῷ, διότι ἐν Αἰγύπτῳ δὲν ὑπῆρχον πάντως Ἐπίσκοποι ὀρθόδοξοι πρὸς χειροτονίαν αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἄλλως τε ἦτο σύνηθες, πολλάκις συμβὰν καὶ κατὰ τοὺς προηγούμενους χρόνους, ὅτε ἔνεκα τῶν διωγμῶν ἀπὸ μέρους τῶν Μαμλούκων τὸ ὀρθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας σπανίως εἶχεν ἓνα μόνον Ἐπίσκοπον ἔκτος τοῦ Πατριάρχου· πολλάκις δὲ καὶ μόνος Ἐπίσκοπος ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ ὁ Πατριάρχης, ἀναγκαζόμενος καὶ οὗτος, ἔνεκα τῶν διωγμῶν, ν' ἀποδημῆ ἐκ τῆς Αἰγύπτου.

¹ Ἀναμφιβόλως δὲ ὁ Ἰωακεῖμ, παρὰ τὴν συμπάθειαν, ἦς ἀπήλαυεν, εὔρε

¹ Περί τοῦ ἔτους τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἰωακεῖμ συμφωνοῦσι σχεδὸν πᾶσαι αἱ ἐνδείξεις τῶν Χρονογράφων καὶ τῶν Πατριαρχικῶν Καταλόγων. Πρὸβλ. Π. Οὐσπένσκη, Ἐνθ. ἀν. Γ.: Μαζαράκη, Ἐνθ. ἀν. σ. 127 - 132 (Μνημεῖα Δ. Γ. Καμπούρογλου).

² Γ. Μαζαράκη, Ἐνθ. ἀν. σ. 131. J. J. Malischewsky, Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μελέτιος Πηγᾶς, Ἐν Κιέβῳ 1872, ῥωσ. Α, 150 - 183. Περικοπή ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ ἐν Αἰγύπτῳ κώδικος φανερόνουςα τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων/πόλεως καθὼς καὶ πρότερον κατὰ διαδοχικὴν ἐκλογὴν τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ἐν Καίρῳ ἡ Ἀλεξανδρεία πατριαρχεύσασα, «Πανδώρα» ΙΑ, 1864, σελ. 597. (Ἡ περικοπή αὕτη ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Πανδώρα» ὑπὸ Σ. Οἰκονόμου).

³ Γ. Μαζαράκη, Ἐνθ. ἀν. σ. 130 ἐξ.

⁴ Γ. Μαζαράκη, Ἐνθ' ἀν. σ. 131, Π. Οὐσπένσκη, Ἐνθ' σ. 15.

τοὺς Μαμλούκους δεινοὺς τῶν Χριστιανῶν διώκτας. Ὁ ἐπ' αὐτοῦ ἡγεμὼν τῆς Αἰγύπτου Aschraf Qaitbāy (1467 - 1495) διεξάγων πόλεμον πρὸς τὸν Τούρκον Σουλτάνον Βαγιαζήτ καὶ πρὸς τοὺς τὴν Κύπρον καταλαβόντας Ἐνετοὺς ἐδείχθη τραχύτατος πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Ἐτι τραχύτεροι ὑπῆρξαν οἱ διάδοχοι αὐτοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου Aschraf Touman-bay (1516). Συνεπεία τῶν διωγμῶν τῶν Μαμλούκων ἐμαρτύρησαν τότε καὶ τινες τῶν Χριστιανῶν ἐν Αἰγύπτῳ, ἐγένοντο δὲ γνωστοὶ δύο μάρτυρες, ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Κρημηδόλης, ὧν σφύζονται τὰ λείψανα ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις τοῦ Καίρου ναοῖς¹. Ἐκ τῶν διωγμῶν δὲ τούτων τῶν Μαμλούκων ἐξηγούνται ὅλαι αἱ θαυμασταὶ εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἰωακείμ, ἀμυνθέντος καὶ διὰ τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου καὶ διὰ τῶν θαυμάτων.

Κατὰ τὰς εἰδήσεις ταύτας, ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος Quanson el Ghoury (1501 - 1516) τῷ 1501 ὁ Ἰωακείμ, ὡς τὸ πάλαι ὁ Ἰωσήφ Βαρσαβᾶς καὶ ὁ Ἰούστος, κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Παπίου Ἱεραπόλεως, ἐπὶ δηλητήριον καὶ ἔμεινεν ἀβλαβής, ἔσωσε δὲ τὸν ἐν Καίρῳ ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου, ὃν ὁ ἡγεμὼν ἤθελε νὰ καταλάβῃ καὶ νὰ μεταβάλλῃ εἰς λουτρόν².

Ἐπὶ τῆς εἰδήσεως, καθ' ἣν, ἕνεκα τῆς ἀκαταστασίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Ἰωακείμ, καταλιπὼν τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον, μετέβη εἰς τὸ Σινᾶ. Ἄλλ' ἡ εἰδήσις αὕτη εἶναι ἀνακριβής, ὑποδηλοῦ δ' ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ συνεχῶς μετέβαινεν εἰς Σινᾶ, καὶ οὐχὶ ὅτι πράγματι κατέλιπε τὸν θρόνον.

Ὁ περιηγητὴς Domi Trevisan παρέχει ἐμμέσως εἰδήσιν περὶ τοῦ Ἰωακείμ κατὰ τὸ 1512 ὅτι διέμενεν ὅτε μὲν ἐν Καίρῳ ὅτε δ' ἐν Σινᾶ, τῷ αὐτῷ δ' ἔτει ὁ περιηγητὴς Thenaud ἔλαβε πιστοποιητικὸν τοῦ ταξιδίου αὐτοῦ γράμμα παρὰ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ³. Οὕτω πως δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ

¹ Γ. Μ α ζ α ρ ἄ κ ης, Ἐνθ' ἄν. σ. 135. Σφύζεται λόγος ἐγκωμιστικὸς εἰς τοὺς ἁγίους μάρτυρας Γαβριὴλ καὶ Κρημηδόλη παρὰ τοῦ Λιβύης Θεοφίλου τοῦ ὕστερον γενομένου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὡς ἀπέδειξεν ὁ Γ. Μ α ζ α ρ ἄ κ ης, ὅτι οἱ ἄνω μάρτυρες ἐμαρτύρησαν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ.

² Τὰς εἰδήσεις περὶ πόσεως τοῦ δηλητηρίου (Ν ε κ τ α ρ ἰ ο υ, Ἀντίρρησις κατὰ τῆς ἀρχ. τοῦ Πάπα, ἐν Ἰασιῶ 1672, σελ 202, Ε ὑ γ ε ν ἰ ο υ, Ἐπιστολὴ πρὸς Κλέρικον, Ἐν Ἀθήναις 1844, σ. 41.2.) καὶ περὶ μετακινήσεως ὄρους τινὸς (πρβλ. Α. Ὑ ψ η λ ἄ ν τ ο υ, Ἐνθ' ἄν. σ. 100) διέσωσαν ἀρχικῶς ἀραβικὰ κείμενα, μεταφρασθέντα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κατὰ τὸν 17 αἰῶνα. Ἐπανελάβον δὲ πάντες οἱ χρονογράφοι οἱ μνημονεύσαντες τοῦ Ἰωακείμ. Ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρχῃ τις ὑπερβολὴ ἐν ταῖς εἰδήσεσι ταύταις, ἀλλ' ὑπερβάλλει καὶ ὁ Γ. Μ α ζ α ρ ἄ κ ης, Ἐνθ' ἄν. σ. 133, ἀρνούμενος ἐντελῶς αὐτάς. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος γεγονότα πολὺ πρὶν ἢ κυκλοφορήσωσιν ἀραβιστὶ ἢ ἑλληνιστὶ, ἀφηγήθη ὁ διάδοχος τοῦ Ἰωακείμ Σίλβεστρος, ἀφηγήθησαν ἐν Μόσχῃ σύγχρονοι τοῦ Ἰωακείμ μοναχοὶ ἀποσταλέντες ὑπ' αὐτοῦ πρὸς αἰτήσιν βοήθειας, ἀφηγήθησαν ἐπίσης Ῥώσοι μεταβάντες εἰς Αἴγυπτον καὶ αὐτοπροσώπως γνωρίζαντες καὶ μαθόντες τὰ κατὰ τὸν Ἰωακείμ.

³ Λ ὀ π α ρ ε υ, παρὰ Π. Οὐσπένσκη, Ἐνθ' ἄν. σ. LIII, Thenaud, Le voyage

ἀνωτέρω εἶδησις περὶ ἐγκαταλείψεως τοῦ θρόνου, ἦν τῷ 1728 ἦκουσεν ἐν Σινᾷ ὁ ῥῶσος Μπάρσκης¹, Ἄλλως τε ὁ Ἰωακεῖμ ὡς Σιναίτης καὶ ἡγάπα τὸ Σινᾷ καὶ ἐνδιεφέρετο περὶ αὐτοῦ.

Ἡτύχησε δὲ ὁ Πατριάρχης νὰ ἴδῃ βελτιωθείσαν τὴν ἐξωτερικὴν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν διὰ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῶν Τούρκων Σελήμ Α΄. (1512-1520) τῷ 1517 γενομένης, ὄν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, συνώδευεν εἰς τὴν κατὰ τῶν Μαμλούκων ἐκστρατείαν ὁ Ἕλλην στρατηγὸς Τζερνωτᾶς ἐκ Πελοποννήσου².

Κατὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Καίρου 50.000 κατοίκων κατεσφάγησαν³, μετὰ δὲ τούτων ἐν τῇ γενικῇ συγχύσει ἀπώλοντο πάντως καὶ τινες τῶν ὀλιγίστων Χριστιανῶν. Οὐχ ἦντον διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Τζερνωτᾶ ἐσώθη τὸ ἐν Καίρῳ Σιναϊτικὸν Μετόχιον ἐκ τῆς καταστροφῆς⁴, πάντως δὲ ὁ Πατριάρχης Ἰωακεῖμ ἔλαβε παρὰ τοῦ Σελήμ φερμάνιον τι ἐπικυρωτικὸν τῶν πατριαρχικῶν προνομίων ἀσφαλιστικὸν κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν νέων πολιτικῶν ἀρχῶν⁵, ἀφ' οὗ καὶ πρὸς τὸν τῆς Ἱερουσαλήμ Πατριάρχην Δωρόθεον (1505-1543) ἔδωκεν ὁ Σελήμ, ὡς γνωστὸν, φερμάνιον⁶.

Δυστυχῶς δὲν περιεσώθησαν σουλτανικὰ βεράτια πρὸς τοὺς Πατριάρχας Ἀλεξανδρείας μέχρι τοῦδε ἀρχαιότερα τοῦ 17. αἰῶνος⁷. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν

et itineraire 1512, Paris 1884, σ. 59. Dom Trevisan, Relation de voyage 1512, Paris 1894, σ. 204. 212.

¹ Παρὰ Δόπαρεν, Ἐνθ' ἄν. σ. LII.

² Νεκταρίου, Ἱεροσολύμων, Ἐπιτομὴ ἱεροκοσμικῆς Ἱστορίας, Ἐνετίησι 1677, σ. 417. Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων, ἐν Βουκουρεστίῳ 1715, σ. 1154.

³ E. A melineau, Resumé de l'histoire de l'Egypte, Paris 1894, σ. 282.

⁴ Α. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σ. 47. Π. Γρηγοριάδου, Ἡ ἱερὰ Μονὴ Σινᾶ, Ἐν Ἱεροσολύμοις 1875, σ. 68 ἐξ.

⁵ Malischevsky, Ἐνθ' ἄν. σ. 166.

⁶ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων σ. 457 ἐξ.

⁷ Παραθέτομεν τὸ κείμενον τοῦ βερατίου τοῦ Γερασίου Γ' ἔχον ὡς ἐξῆς ἐν μεταφράσει τῆς ἐποχῆς ἐκείνης:

·Ὁ Πατριάρχης τῶν Ῥωμαίων τῆς πόλεως καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἐνδημοῦσα σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν δόντες ἐσφραγισμένην ἀναφορὰν εἰς τὸ ὑψηλὸν μου διβάνι καὶ φανερώσαντες ὅτι ὁ διὰ ὑψηλοῦ περατίου πατριάρχης τοῦ Μισιρίου καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ καζάδων¹ καὶ ναχιγέδων² καὶ χωρίων Κυπριανὸς ὀνόματι, παροικῶν ἤδη ἐν Κωνσταντινουπόλει, μετὰ τὸ νὰ ἀπέθανε καὶ ἔμενε ἡ πατριαρχία ἐκείνη μαχούλικη³ καὶ τὸ ὑποῦργημα ἐκεῖνο κενόν, συνελθόντες εἰς ἐν ὄτε Πατριάρχης τῶν Ῥωμαίων καὶ ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν καὶ εὐρόντες κατὰ κοινὴν αὐτῶν ἐκλογὴν πρόσφορον

¹ Ὑποδιοικήσεων.

² Δήμων.

³ Ἀδέσποτος.

εἶναι πιθανὸν ὅτι ἐν τῷ τύπῳ τοῦ παρεχομένου εἰς αὐτοὺς βερατίου μετε-

καὶ ἀρμόδιον τῇ ρηθείᾳ πατριαρχίᾳ τὸν ἐπιφέροντα τὸν παρόντα βασιλικὸν μου ὄρισμὸν πρῶην Ἐπίσκοπον Μετρῶν, πρόκριτον τοῦ γένους τοῦ Μεσσία, Γεράσιμον ὀνόματι, (οὗ τὰ τέλη εἶσαν αἴσια), ὡς γνωστὸν καὶ δόκιμον καὶ πρακτικὸν καὶ ἄξιον εἰς ἐκτέλεσιν τῆς θρησκείας τῶν καὶ εἰς διοικήσιν τῶν υποθέσεων τοῦ ραγιά, ἐξητήσαντο τὸ βασιλικὸν μου ἔλεος, παρακαλέσαντες ὅπως, δοθέντος τοῦ συνήθους πεσχεσίου¹ εἰς τὸ βασιλικὸν μου θησαυροφυλάκιον, νὰ γείνη τεβτζίχη² ἡ ρηθείσα πατριαρχία εἰς τὸν εἰρημένον Γεράσιμον, μεταβάσα δηλαδὴ ἀπὸ τὸν ρηθέντα Κυπριανὸν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ χορηγηθῇ εἰς χεῖρας αὐτοῦ ὑψηλὸν μου περάτιον μὲ τὴν ἐκθεσιν τῶν ἀρχαίων σιουρουτίων του³. Ὅθεν θεωρηθέντων τῶν ἐν τῷ βασιλικῷ μου θησαυροφυλακίῳ πεφυλαγμένων κωδίκων τοῦ Ἐπίσκοπος μουκάτασι⁴ καὶ ἐξενεχθέντος ἐξ ἐκεῖνων ὅτι ἡ ρηθείσα πατριαρχία τοῦ Μισιρίου καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν υποκειμένων αὐτῇ, συμπεριεχομένη εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πατριάρχου τῶν Ρωμαίων τῆς πόλεως, ἦτον ἐπάνω εἰς τὸν ρηθέντα Κυπριανὸν μὲ τρεῖς χιλιάδες ἐπισκόσια τεσσαράκοντα ἄσπρα, μιρὶ πεσχεσί⁵ ἐγένετο βασιλικὴ μου προσταγὴ νὰ γείνη τεβτζίχη εἰς τὸν εἰρημένον Γεράσιμον μὲ ὅλα τὰ σουρουτιά της, δοθέντος πρῶτον διὰ μετρητῶν τοῦ συνήθους μιρὶ πεσχεσί, οὐτινος μιρὶ πεσχεσίῳ ἀποδοθέντος εἰς τὸ βασιλικὸν μου θησαυροφυλάκιον, κατὰ τὸ ἐκδοθὲν ἤδη σουρετί τοῦ ρουζναμετζή⁶, ἐκάμαμεν τεβτζίχη τὴν ρηθείσαν πατριαρχίαν εἰς τὸν εἰρημένον Γεράσιμον ἀπὸ τετάρτης τοῦ Σεπανίου⁷ μηνὸς τοῦ χιλοστοῦ ἑκατοστοῦ ἔννεηκοστοῦ ἐβδόμου ἔτους, δόντες εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὸ παρὸν μου βασιλικὸν εὐτυχεὶς περάτι καὶ προσταζομεν.

α'. Ὁ ρηθεὶς Γεράσιμος (οὗ τὰ τέλη σφραγισθεῖσαν ἐπ' ἀγαθῷ) νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸ πατριαρχεῖόν του καὶ νὰ εἶναι εἰς τὸν τόπον τοῦ θανόντος Κυπριανοῦ πατριάρχης τοῦ Μισιρίου, τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν υποκειμένων αὐτῇ καζάδων καὶ χωρίων, καὶ νὰ γνωρίζωσιν αὐτὸν πατριάρχην τῶν ὅλοι οἱ κατοικοῦντες καὶ εὐρισκόμενοι Ρωμαῖοι εἰς τοὺς τόπους ὅπου εἶναι ἀνάκαθεν υποκείμενοι εἰς τὴν πατριαρχίαν αὐτὴν μικροὶ καὶ μεγάλοι, μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι καὶ παπάδες καὶ καλόγεροι καὶ καλογρηαῖς καὶ ἡγούμενοι, μὴ παραβαίνοντες τὸν ὀρθόν του λόγον εἰς τὰ ἀνήκοντα τῇ θρησκείᾳ τῶν, ἀλλὰ φυλάττοντες καθὲ λογῆς εὐπειθειαν εἰς αὐτόν, καθὼς ἀπαιτεῖ ἡ θρησκεία τῶν, καὶ ἀναφέροντες εἰς αὐτὸν τὰς υποθέσεις τοῦ αἵγιου τῶν⁸).

β'. Οἱ ὑπὸ τὴν πατριαρχίαν διατελοῦντες μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι, γνωρίζοντες τὸν εἰρημένον Γεράσιμον πατριάρχην τους, νὰ διορίζωνται καὶ νὰ ἐξώνωνται ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον, μηδενὸς ἄλλου ἀναμιγνυομένου εἰς τὸν διορισμὸν, καὶ ἐξωσιν τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων.

γ'. Τὰς ἀνάκαθεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια, τὰς εὐρισκομένας εἰς τοὺς τόπους τοὺς υποκειμένους τῇ πατριαρχίᾳ ταύτῃ νὰ μὴ ἤμπορῃ τις νὰ τὰς ἀποσάσῃ ἀπὸ τὰς χεῖράς τῶν ἅνευ χάτι σερφίου⁹.

¹ Δώρου (Οὕτως ἐκαλεῖτο, κατ' εὐφημισμὸν, ὁ πατριαρχικὸς φόρος).

² Διορισμός.

³ Ἀρθρων.

⁴ Τῶν ἐπισκοπικῶν προσόδων.

⁵ Δώρων πρὸς τὴν ἐξουσίαν.

⁶ Ἡμερησίας διατάξεως.

⁷ Ὀγδόου μηνὸς τοῦ τευχικιοῦ ἔτους.

⁸ Τῆς θρησκείας τῶν.

⁹ Αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος.

βλήθη τι ἐκ τῶν σφζομένων δύο βερατίων, ὧν τὸ μὲν ἐν ἐξεδόθῃ ἐπ' ὀνόματι

δ'. Ὅταν κατὰ τὸ ἀρχαῖον τους σιουροῦτι, ἐπισκευσθῶσι καὶ μερεμετισθῶσιν ¹ αἱ ἐκκλησίαι των, κατὰ τὴν παλαιάν τους θέσιν μὲ ἄδειαν τῆς κρίσεως νὰ μὴ ἤμπορῇ νὰ τοὺς ἐνοχλῇ περὶ τούτου κανείας.

ε'. Οἱ ἐχλιόρηδες ² καὶ πολιτικοὶ ἐξουσιασταὶ νὰ μὴ ἤμποροῦν ἄνευ ἱεροῦ μου ὀρισμοῦ νὰ ἐνοχλοῦν καὶ νὰ τοὺς ζημιῶνουν ἀπ' ἐναντίας τῆ ἱερᾶ κρίσει, ζητοῦντες καὶ ἐπιμένοντες μὲ μόνον ἰδικόν τους πουγιουρτλι ³ νὰ κάμουν τεφτίσι ⁴ τὰς ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια των.

στ' Ὅταν τινὰς τῶν Ρωμαίων μέλλει νὰ συζευχθῇ γυναικὶ ἢ νὰ διαζευχθῇ ἀπὸ τῆς ἰδίας γυναικός, ἐκτός τοῦ εἰρημένου πατριάρχου καὶ τῶν μητροπολιτῶν του καὶ ἐκ τοῦ ἐκ μέρους αὐτῶν διωρισμένου ἐπιτρόπου των, ἄλλος τινὰς νὰ μὴν ἀνακατῶνεται, μήτε νὰ ἐμβαίη εἰς τὸ μεταξύ τους.

ζ'. Ἐκεῖνα ὅπου διατίθενται καὶ ἀφιεροῦσιν οἱ θνήσκοντες μητροπολίται καὶ καλόγηροι καὶ λοιποὶ Ρωμαῖοι, κατὰ τὸ ἔθος τῆς θρησκείας των, εἰς τὸν πατριάρχην καὶ εἰς τοὺς μητροπολίτας του, νὰ εἶναι δεκτά, καὶ νὰ εἰσακούεται εἰς τοῦτο παρὰ τῆ ἱερᾶ κρίσει μὲ μαρτυρίαν τῶν Ρωμαίων μαρτύρων.

η'. Ὅταν πταίσουν καὶ σφάλουν ἐναντίον τοῦ αἰνίου τους οἱ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ρηθέντος πατριάρχου μητροπολίται, ἐπίσκοποι, καλόγηροι, παπάδες, καλογρηαῖς καὶ ἡγούμενοι· καὶ διὰ τὰ πταίσματά τους τοὺς ἐξώσῃ ἀπὸ τὸ ὑπόρρημά τους καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀποκαταστήσῃ ἄλλους ἀξίους ἢ κόψη τὰ μαλλιά τῶν τοιούτων ἀτάκτων καὶ τοὺς παιδεύσῃ, νὰ μὴν ἐναντιοῦται καὶ νὰ ἀνθίσταται τινὰς καὶ νὰ τὸν ἐνοχλῇ περὶ τούτου.

θ'. Ὅταν ἄνευ ἀδείας καὶ γνώμης τοῦ ρηθέντος πατριάρχου ἐκτελέσῃ κανένα συνοικέσιον ἀθέμιτον καὶ ἐμποδισμένον εἰς τὴν θρησκείαν τους, οἱ παπάδες ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι του, νὰ τοὺς παιδεύῃ τοὺς τοιούτους μὲ τὴν προσήκουσαν παιδείαν ἐλευθέρως.

ι'. Ὅταν τύχῃ καὶ ἔχῃσιν ὅποιανδήποτε ἀγωγὴν ἀνήκουσαν τῆ ἱερᾶ κρίσει, ἐναγόμενοι δηλ. παρ' ἄλλων περὶ ἡστινοσοῦν ὑποθέσεως εἴτε ὁ ρηθεὶς πατριάρχης ἢ οἱ μητροπολίται του, ἢ οἱ ἐπίτροποι καὶ λοιποὶ ἄνθρωποι του, ἢ τοιαύτη ἀγωγὴ καὶ ταβὰς ⁵ νὰ μὴ θεωρηθῇ εἰς ἄλλο μέρος, ἀλλὰ νὰ γίνεταί χαβαλές ⁶ εἰς τὸ νὰ θεωρηθῇ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ μου διβανίου, ἐνώπιον τῶν μεγάλων μου βεζυράδων καὶ καζασκερίδων ⁷.

ια' Τὸ νὰ ἐμβαίνωσιν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πολεμίων κρηφίριδων ⁸, ἦτοι τῶν Φράγκων, οἱ ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν πτερύγων τῆς εὐεργετικῆς μου βασιλείας ἐσκιασμένοι ὑποτελεῖς καὶ δασμοφόροι ραγιαδες τοῦτο ἔχει πολλὰς ὑπονοουμένας καὶ κεκρυμμένας βλάβας καὶ κακὰ ὡς φαίνεται καταγεγραμμένον ἐν τοῖς κώδεξι τοῦ βασιλικοῦ μου θησαυροφυλακίου. Διὰ τοῦτο ὅταν τινὰς τῶν γησιῶν Ρωμαίων ραγιαδῶν θελήσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ τῆς θρησκείας τῶν Φράγκων καὶ εὐρεθῇ καὶ φωραθῇ ἐπὶ τούτῳ, τοὺς τοιούτους νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ἀπὸ αὐτὸ, παιδεύοντάς τους αὐστηρῶς καὶ βάνοντάς τους εἰς τὸ κάτεργον κατὰ τὸν ἀνά χειρὰς του ὑψηλὸν μου ὀρισμόν.

ιβ'. Οἱ προτρέποντες καὶ παρακινοῦντες τοὺς Ρωμαίους ραγιαδες εἰς τὴν θρησκείαν

¹ Ἐπισκευσθῶσιν.

² Ἐξουσιασταὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας.

³ Διαταγῆς.

⁴ Ἐρευνα.

⁵ Δίκη.

⁶ Ἀνάθεσις.

⁷ Ἀνωτάτων ἱεροδικαστῶν.

⁸ Ἀπίστων.

τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ματθαίου Ψάλτου (1746 - 1766), τὸ δὲ ἕτερον

τῶν Φράγκων καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τολμοῦν νὰ πέρνουν τὰ παιδιά τῶν Ρωμαίων ραγιάδων καὶ νὰ τὰ στέλνουν εἰς τοὺς τόπους τῶν πολεμιῶν νὰ διώκονται καὶ νὰ ἀποβάλλονται ἀνεμποδίστως.

ιγ'. Ὅσοι Φράγκοι παπάδες καὶ καλόγηροι κατόλικοι μὲ τεπτίλι ¹ καὶ ἀλλαγὴν ἐνδυμάτων ἐμβαίνουν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν Ρωμαίων καὶ εἰς τὰ ὀσπίτια τῶν Ρωμαίων ραγιάδων οἱ τοιοῦτοι νὰ ἐμποδίζονται καὶ νὰ ἀποβάλλονται.

ιδ'. Ὅταν ὁ πατριάρχης ἐξῶση καὶ ἀποβάλλῃ τινὰ τῶν μητροπολιτῶν του καὶ παπάδων του, καὶ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνου ἀποκαταστήσῃ ἄλλον νὰ μὴ ἀνακατῶνεται εἰς τοῦτο ἄλλος τινάς, μήτε νὰ ἀνθίσταται μήτε νὰ τὸν ἐνοχλῇ καὶ νὰ τὸν παραβιάξῃ κατ' οὐδένα τρόπον μὲ μεσιτεῖαν καὶ παράκλησιν, λέγοντάς του ἀπόβαλε ἐκεῖνον τὸν παπᾶν καὶ δὸς τὴν ἐκκλησίαν του αὐτὸν τὸν παπᾶν.

ιε'. Ὅταν τινὲς ἀπὸ τοὺς τέρχι τουνγιάδες ² ἦτοι τοὺς ἐγκαταλιπόντας τὸν κόσμον, δηλονότι καλόγηροι καὶ παπάδες, περιερχόμενοι καὶ περιπατοῦντες ἀπὸ μαχαλὰν εἰς μαχαλὰν γίνονται αἴτιοι ταραχῆς καὶ συγχύσεως οἱ τοιοῦτοι νὰ μὴ ἠμποροῦν νὰ περιέρχονται ὅπου θέλουσιν, ὡς ἐναντίου ὄντος εἰς τὴν θρησκείαν τους, ἀλλὰ νὰ παιδεύονται μὲ τὸ μαριφέτι ³ τοῦ ρηθέντος πατριάρχου καὶ νὰ ἀποστέλλονται εἰς τὰ μοναστήρια ὁποῦ ἀνέκαθεν ἐκατοικοῦσαν.

ιστ'. Ὅταν οἱ παπάδες καὶ τινες τῶν καλογήρων μὲ ἄδειαν τοῦ εἰρημένου πατριάρχου πηγαίνωσιν εἰς τὰ ὀσπίτια τῶν Ρωμαίων ραγιάδων καὶ ἐκτελῶσι τὰ τῆς θρησκείας των νὰ μὴ γίνεται εἰς τοῦτο καμμία ἐναντιότης καὶ ἀντίστασις ἐκ μέρους τῶν κατήδων ⁴ καὶ ναίτηδων ⁵ καὶ λοιπῶν ἐχλιόρφηδων καὶ λοιπῶν ἐξουσιαστῶν.

ιζ'. Ὅταν ὁ ρηθεὶς πατριάρχης καὶ οἱ παπάδες του ἀναγίνωσκωσι τὸ εὐαγγέλιον ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν ἄνευ γεγωννίας τῆς φωνῆς νὰ μὴ ἐμποδίζονται εἰς τοῦτο παρ' οὐδενός.

ιη'. Ὅταν περιέρχεται εἰς τοὺς τόπους τοὺς ὑποκειμένους τῇ πατριαρχίᾳ του ὁ ρηθεὶς πατριάρχης καὶ οἱ ἐπίτροποί του νὰ τὸν δίδωσι καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους του κολαγούζιδες ⁶ καὶ ὅταν ἀλλάξωσι τὰ ἐνδύματά τους καὶ γίνονται τεπτίλι διὰ νὰ περνῶσιν ἀφῶβως εἰς τοὺς τόπους ὅπου περιέρχονται, τόσοσιν αὐτὸς ὁ Πατριάρχης ὅσον καὶ οἱ ἀνθρώποι του, καὶ ἐπιφέρωσι πολεμικὰ ὄπλα διὰ νὰ φυλάττωσι τὸν ἑαυτὸν τους ἀπὸ τοὺς κακούς, νὰ μὴ ἐνοχλοῦνται μήτε νὰ πειράζονται εἰς τὰ κετζίτια ⁷ καὶ γεφύρια καὶ λοιποὺς τόπους ἐκ μέρους τῶν παστάρδων καὶ καφαρτζήδων ⁸ καὶ λοιπῶν ἐχλιόρφηδων, ἐναντίου τοῦ κανονίου ⁹ καὶ τοῦ σουρετίου ¹⁰ τοῦ περατίου του.

λα'. Ὅταν τις τῶν ὑπ' αὐτὸν μητροπολιτῶν καὶ παπάδων καὶ καλογήρων καὶ καλογηρῶν ἀποθάνῃ καὶ παραλάβῃ ὁ ρηθεὶς πατριάρχης ἢ οἱ ἐκ μέρους αὐτοῦ διωρισμένοι ἐπίτροποι τὴν εὐρεθεῖσαν περιουσίαν του, ἄσπρα δηλ. πράγματα, ἄλογα, κτήματα καὶ ἄλλο εἴ τι καὶ ἂν εἶχεν ὁ ἀποθανών, ἀνήκοντα τῇ ἐκκλησίᾳ των, νὰ μὴ ἀνακατῶνεται

¹ Μεταμφίεσιν.

² Μοναχοί.

³ Γνωσιν καὶ ἀπόφασιν.

⁴ Ἱεροδικαστῶν φόρων.

⁵ Ἀντιπροσέδρων δικαστηρίων.

⁶ Ὁδηγούς.

⁷ Παρόδους.

⁸ Εἰσπρακτῶρων φόρων.

⁹ Νόμου.

¹⁰ Ἀρθρον.

ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γερασίμου Γ'. (1783 - 1788), δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν ὅτι

μητε νὰ βάνωσι χέρι εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ θανόντος οἱ πεϊτουματζήδες¹⁾, οἱ κασά²⁾ μηδες³⁾, οἱ μουτεβελέδες⁴⁾, οἱ βοηβοτάδες⁵⁾, οἱ σουπασήδες⁶⁾ καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν προβάλλοντες ὅτι τὸ πεϊτουμάλι⁶⁾ κοινὸν καὶ μερικόν, εἶναι διωρισμένον εἰς αὐτοὺς.

λβ'. Ὅταν τις τῶν Ρωμαίων ραγιάδων ἤθελε κάμει κανένα παράνομον συνοικέσιον, λαβῶν γυναῖκα δηλονότι τὴν μὴ ἐφειμένην αὐτῷ κατὰ τὸ αἰνὶ τους, ἐπειδὴ τοῦ τοιούτου ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἴσοδος εἶναι ἀπέδουσα καὶ ἐναντία εἰς τὸ αἰνὶ τους, ἂν συμβῆ νὰ ἀποθάνῃ ὑπὸ τὴν ρηθείσαν παρανομίαν ἔτι εὐρισκόμενος, νὰ μὴν ἠμποροῦν οἱ κατήδες, οἱ καϊτήδες καὶ λοιποὶ ζαπήται⁷⁾ καὶ ἄλλοι ἰσχυροὶ νὰ παραβιάζωσι τοὺς παπάδες εἰς τὸ νὰ σηκώσουσιν τὸ λείψανόν του.

λγ'. Οἱ ἐχλιόρφηδες νὰ μὴν ἠμποροῦν νὰ παραβιάζουσιν τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν παπάδες, λέγοντάς τους, αὐτὴν τὴν γυναῖκα ὑπανδρεύσατέ την μὲ αὐτὸν τὸν Ρωμαίων.

λδ'. Χρεῖας καλούσης νὰ ἀληκοτιοθῆ⁸⁾ καὶ νὰ φυλακωθῆ μὲ ἄδειαν τῆς κρίσεως τις τῶν παπάδων καὶ καλογήρων, τὸν τοιούτον νὰ κρατῆ καὶ νὰ τὸν φυλακῶν ὁ πατριάρχης.

λε'. Αἱ ἀνέκαθεν τοῖς Ρωμαίοις διωρισμέναι ἐκκλησίαι καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἐκκλησιαστικά σκευῆ, εἰ τι καὶ ἂν εἶναι, νὰ ἐξουσιάζωνται ὅλα παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ νὰ μὴν ἐπιφέρηται καμμία ἐνόχλησις εἰς τὸν ρηθέντα πατριάρχην ἐκ μέρους τῶν κατολικῶν καὶ τῶν λοιπῶν μιλετιῶν⁹⁾ διὰ τὴν ἐξουσίαν τῶν εἰρημένων ἐκκλησιῶν καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν.

λστ'. Τὰ ἄλογα καὶ μουλάρια ὅπου καβαλλικεύει ὁ ρηθεὶς πατριάρχης καὶ οἱ ἄνθρωποι του νὰ μὴν ἠμποροῦν νὰ τὰ πέρνουν τὰ δλάκια¹⁰⁾ καὶ ἄνθρωποι τῆς Πόρτας μου.

λζ'. Ὅταν ὁ Πατριάρχης δὲν θέλει μὲ εὐχαριστήσιν του νὰ μεταχειρισθῆ διὰ γιασακζῆ¹¹⁾ του, νὰ μὴν ἠμποροῦν οἱ ἄνθρωποι τῆς Πόρτας μου νὰ τὸν παραβιάζουσιν εἰς τοῦτο νὰ τὸν ἐνοχλοῦν, λέγοντές του, ἡμεῖς μὲ βίαν γινόμεθα γιασακζήδες του.

λη'. Ὅταν τινὲς τῶν Ρωμαίων διατάζωνται καὶ ἀφιερώσωσι τὸ τριτιμόριον τῆς περιουσίας τῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ μοναστήριά των καὶ εἰς τὸν ρηθέντα πατριάρχην, ἢ τοιαύτη διαταγὴ νὰ γίνετα δεκτὴ παρὰ τῆ κρίσει διὰ μαρτύρων Ρωμαίων.

λθ'. Ὅταν θελήσῃ ὁ ρηθεὶς πατριάρχης νὰ πάρῃ λογαριασμὸν ἀπὸ τοὺς ἐπιτρόπους τῶν ὑπὸ τὴν Παριαρχίαν τοῦ ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων καὶ τῶν καλογήρων καὶ λοιπῶν ραγιάδων, ὅπου κατατρώγουσι τὰ εἰσοδήματα τῆς πατριαρχίας του καὶ ἐξώσῃ αὐτοὺς καὶ ἀποκαταστήσῃ ἄλλους, νὰ μὴ ἀνακατώνηται εἰς τοῦτο μήτε νὰ ἀνθίσταται ἄλλος τις.

μ'. Ὅταν ἐκτελῆ τὸ αἶνι τοῦ ὁ ρηθεὶς πατριάρχης κατὰ τὴν ἀνέκαθεν συνήθειαν νὰ μὴ ἠμπορῆ τις τῶν ἐχλιόρφηδων νὰ ἐνοχλῆ καὶ νὰ τὸν πειράξῃ ἀναίτιως, ἐναντίον τῆς κρίσεως καὶ τῶν σιουρετιῶν, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ χρηματισμοῦ καὶ ἀπολαύσεως.

¹⁾ Ταμίαι.

²⁾ Οἱ ἐπὶ τῆς διανομῆς τῶν κληρονομιῶν ὑπάλληλοι.

³⁾ Ἐπίτροποι τῶν ἱερῶν ἰδρυμάτων.

⁴⁾ Διοικηταί.

⁵⁾ Ἀστυνόμοι.

⁶⁾ Ταμείον.

⁷⁾ Ἐξουσιαστοί.

⁸⁾ Κρατηθῆ.

⁹⁾ Ἐθνῶν.

¹⁰⁾ Ὑπάλληλοι.

¹¹⁾ Ραβδοῦχον σωματοφύλακα.

μα'. Μὴ χρεωστοῦντος πρὸς τινὰ τοῦ πατριάρχου γνήσιον καὶ ἀποδεδειγμένον χρέος, μήτε ἐγγύην ἔχοντος, νὰ μὴν ἡμπορῇ τινὰς νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ καὶ νὰ τὸν πειράξῃ ἀπ' ἐναντίας τῆ κρίσει, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ κερδαίνειν, προβάλλων ὅτι ἡμεῖς ἐδώκαμεν δάνεια, ἢ ἔγινες κεφίλης¹, ἢ ὅτι ἔγινες αἰτία νὰ ἐξοδεύσωμεν τόσα ἄσπρα.

μβ'. Νὰ μὴν ἐνοχλητῆται ὁ ρηθεὶς πατριάρχης ἐκ μέρους τῶν ἀσκέριδων² καὶ ἐχλιόρφηδων καὶ λουιῶν διὰ τὸ κονάκι ὅπου κάθεται, ζητούντων νὰ κενεύσουν εἰς αὐτό.

ιθ'. Κανένας τῶν ἐχλιόρφηδων καὶ λουιῶν ἐξουσιαστῶν νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ ἐνοχλήσῃ καὶ νὰ παραβιάξῃ μὲ βίαν καὶ δυναστείαν τινὰ τῶν Ρωμαίων ραγιάδων, ὅταν ἐκεῖνος δὲν θέλει αὐτοπροαιρέτως λέγοντάς του «γένου Τοῦρκος».

κ'. Ὅταν φέρῃ ὁ ρηθεὶς πατριάρχης εἰς τὸ κονάκι του³ τὰ μαχσοῦλια⁴ τῶν ἀμπέλων του καὶ ὅσα συναίξει λόγῳ ἐλεημοσύνης ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ραγιάδες, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ἀνεκὰθεν συνήθειαν, μοῦστον δηλ. καὶ βούτυρον καὶ μέλι καὶ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα μαχσοῦλια διὰ τὴν τροφήν του, καὶ πράγματά του, νὰ μὴ ζητῶσιν οἱ γκιουμπροῦκ ἐμίνιδες⁵ καὶ γιασακζήδες⁶ μήτε νὰ γίνεται εἰς τοῦτο καμμία ἐνόχλησις διὰ αὐτὰ, γκιουπροῦκι καὶ παξίσι⁷ καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

κα'. Κανένας ἄλλος νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ ἐνοχλήσῃ καὶ νὰ παρεμποδίσῃ τὸν εἰρημένον πατριάρχη εἰς τὸ νὰ δεσπόξῃ καὶ νὰ ἐξουσιάζῃ ἐλευθέρως ὅλα τὰ πράγματα καὶ ἀπιερῶματα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων τῶν εὐρισκομένων εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους, ἀμπέλια, δηλονότι, παγτζέδες⁸, τσιφλίκια, χωράφια, τζιαίρια⁹, μύλους, πανηγύρεις, ἀγιάσματα, ὀσπήτια, ἐργαστήρια, ὑποστατικά πράγματα νάκι¹⁰, ἄσπρα, ζῶα, καρπερά καὶ ἀκαρπα δένδρα, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

κβ'. Ὅταν τινὲς ἤθελον λάβει ἄρζια¹¹ καὶ ἰλάμια¹² ἀπὸ πασάδες καὶ κατήδες, καὶ ναῖπηδες πρὸς καταμαρτυρίαν τοῦ εἰρημένου πατριάρχου καὶ ἄζλι¹³, καὶ ἐξορίαν του καὶ ἔλθουν καὶ προσκλαυθῶσι κατ' αὐτοῦ, νὰ μὴν εἰσακούωνται τὰ τοιαῦτα ἐγγραφα καὶ ἡ τοιαύτη ἀγωγή· καὶ ἂν καὶ ὑψηλὸν φερμάνι ἤθελεν ἐκδοθῆ με καμμίαν μέθοδον καὶ μηχανήν, νὰ μὴν ἔχῃ κανένα ἱπιάρ¹⁴ καὶ ὑπόληψιν. Ἀλλὰ καὶ ἔμρι σερίφ¹⁵ ἐὰν ἤθελεν ἐκδοθῆ προγενέστερον τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς ἢ μεταγενέστερον, νὰ ἐμποδίζεται καὶ τὸ τοιοῦτον ἔμρι σερίφ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνεργηθῇ καὶ νὰ ἐμβρῆ εἰς πράξιν κατὰ τόπον.

κγ'. Ὅταν τινὲς τῶν Ρωμαίων ραγιάδων ἐπὶ ζωῆς των διατάζωνται καὶ διορίσωσι τῷ ρηθέντι πατριάρχει καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν μητροπολίταις καὶ ἐπίσκοποις καὶ ἐκκλησίαις

¹ Ἐγγυητής.

² Στρατιωτικῶν.

³ Οἰκίαν του.

⁴ Προϊόντα.

⁵ Ἐπιστάται τοῦ τελωνείου.

⁶ Τελωνοφύλακες.

⁷ Δῶρον.

⁸ Κῆποι.

⁹ Βοσκήσιμοι τόποι.

¹⁰ Ἀρχαῖα.

¹¹ Ἀναφοράς.

¹² Δικαστικὰς ἀποφάσεις.

¹³ Παῦσιν.

¹⁴ Κῦρος.

¹⁵ Ἱερά διαταγή.

τοῦ μέρους τῆς περιουσίας των, εἶτα ἀποθάνωσι, νὰ ἀληθευδοῦνται¹ τὰ τοιαῦτα μετὰ τὸ μαριφέτι² τῆς κρίσεως ἀπὸ τοὺς κληρονόμους ἐκεῖνων.

κδ'. Τὰς ἀνέκαθεν συνήθως δεδομένας παρὰ τῶν Ρωμαίων ραγιάδων ἐλεημοσύνας καὶ τὰ ἀγιάσματά των νὰ μὴν τὰς ἐμποδίζῃ τινάς.

κε'. Αἱ παρησίαι καὶ προθέσεις τῶν ἀποθησκόντων Ρωμαίων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν νὰ ἀληθευδοῦνται μετὰ τὸ μαριφέτι τῆς κρίσεως.

κστ'. Κανένας ἀπὸ τοὺς ζαϊμήδες³ καὶ τιμὰρ σαχιπήδες⁴ καὶ ἄλλους ἰσχυροὺς νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ κάμῃ ἀντίστασιν, μήτε νὰ παρεμποδίζῃ τὸν εἰρημένον πατριάρχην ὅταν πηγαίνει νὰ κάμῃ ἰζρά⁵ τὸ αἶνι του εἰς τοὺς ραγιάδες ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς τὰ τσιφτιλίκια καὶ κισλάδες⁶ των, προβάλλοντες ὅτι αὐτοὶ οἱ ραγιάδες εἶναι ἐργάται καὶ χιζμετσίαρηδες⁷.

κζ'. Ὅταν εἶναι νὰ συγκροτηθῇ κανένα συνοικέσιον ἢ νὰ διαλυθῇ νὰ μὴ δίδουν καμμίαν ἐνόχλησιν οἱ κατῆδες καὶ πολιτικοὶ ἐξουσιασταί.

κη'. Ὅταν δύο Ρωμαῖοι ραγιάδες, ἔχοντες διαφορὰν τινα πρὸς ἀλλήλους, ἀπέλθωσιν ἰδίᾳ θελήσει πρὸς τὸν ρηθέντα πατριάρχην καὶ βεκήλιδες του⁸, τῶν τοιούτων ὑποθέσεων συμβιβαζομένων καὶ διευθετουμένων παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἐπιτρόπων του καὶ ὄρκου ἐπαγομένου κατὰ τὴν χρεῖαν τοῖς διαφερομένοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ των, κατὰ τὸ αἶνι τους καὶ παιδευομένων μετὰ ἀφορισμόν, οἱ κατῆδες καὶ οἱ ναίτηδες νὰ μὴν ἐπιφέρωσι καμμίαν ἐπήρειαν καὶ ἐνόχλησιν περὶ τούτου.

κθ'. Τὰ δεδομένα παρὰ τοῦ πατριάρχου ἀφοριστικὰ πρὸς παιδείαν καὶ σωφρονισμόν τινος τῶν Ρωμαίων νὰ μὴν ἐμποδίζονται παρὰ τινος.

λ'. Οἱ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ εἰρημένου πατριάρχου παπάδες μὴν ἠμποροῦν ἄνευ γνώμης τοῦ πατριάρχου νὰ ἐκτελῶσι συνοικέσια κεκωλυμένα καὶ ἐμποδισμένα κατὰ τὸ αἶνι τους.

μγ'. Βαστῶν εἰς χεῖρας ὁ ρηθεὶς πατριάρχης τὴν διωρισμένην αὐτῷ ράβδον, ἥτοι τὸ χαζράνι, νὰ μὴν ἐνοχλῆται περὶ τούτου, μήτε νὰ ἐμποδίζηται ἐκ μέρους τῶν πασιάδων καὶ ἀλάι πετδων⁹ καὶ μουσελίριδων¹⁰ καὶ μουτεβελίδων καὶ ναζίρηδων¹¹ καὶ βοϊβοτάδων καὶ σερτάρηδων¹² καὶ σουπασήδων καὶ ζαπιτάδων τῶν χωρίων καὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς πόρτας μου.

Κατὰ τὰ σουρούτια λοιπὸν καὶ κεφάλαια τοῦ παρόντος ὑψηλοῦ μου περατίου ἐσεῖς οἱ ἐξουσιασταὶ νὰ μὴν ἀφήσετε ἐπ' οὐδεμιᾶ προφάσει καὶ αἰτίᾳ νὰ ἐνοχλῆται καὶ νὰ ἐμποδίζηται ὁ ρηθεὶς πατριάρχης ἐκ μέρους τινὸς εἰς τὸ νὰ ἐξουσιάξῃ καὶ νὰ κάμῃ ζάπτι¹³ τὴν ἐπαρχίαν του. Οὕτω γινώσκετε καὶ ὑποτάγητε τῷ ἱερῷ μου τούτῳ σημείῳ».

¹ Παραλαμβάνονται.

² Ἐγκρισιν.

³ Μεγάλους τιμαριούχους, φεουδάρχας.

⁴ Μικροὺς τιμαριούχους.

⁵ Ἐκτέλεσιν.

⁶ Στρατῶνας.

⁷ Ὑπηρέται.

⁸ Ἐπιτρόπους του.

⁹ Συναγματαρχῶν.

¹⁰ Ὑποδιοικητῶν.

¹¹ Ἐφόρων.

¹² Στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν.

¹³ Κατοχήν, κατάληψιν.

γενικῶς καὶ οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας Πατριάρχαι εἶχον τὰ αὐτὰ, οἳοι καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι προνόμια ¹.

Εἰδικώτερον ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας εἶχεν ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐπὶ πάντων τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν, ἐξέλεγε, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔπαυε καὶ ἀπεμάκρυνεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, τοὺς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους, ἦτο κύριος τῶν ναῶν καὶ τῶν Μοναστηρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ, ἡδύνατο, τῇ ἀδείᾳ τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ἐπισκευάζῃ τοὺς ναοὺς καὶ τὰ Μοναστήρια ἀνεοχλήτως, ἀπηγορεύετο ἡ ἀνάμειξις εἰς τὰ τοῦ γάμου καὶ τῶν διαζυγίων, εἶχε δικαίωμα κληρονομίας τῶν κληρικῶν καὶ τῶν ἀφιερωμάτων τῶν λαϊκῶν καὶ τιμωρίας καὶ καθαιρέσεως τῶν πταιόντων, ἄνευ τινὸς παρεμβάσεως τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν. Ὁ Πατριάρχης πρὸς τούτοις εἶχε δικαίωμα νὰ ἐκλέγῃ ἑτέρους κληρικούς εἰς ἀντικατάστασιν τῶν διὰ καθαιρέσεως ἀπομακρυνομένων ἢ παυομένων. Ὁσαύτως εἶχε δικαίωμα νὰ τιμωρῇ τοὺς παράνομα συνοικέσιμους συνάπτοντας, κατ' ἐξαιρετικὸν δὲ προνόμιον οὐχὶ μόνον ὁ Πατριάρχης, Ἀλεξανδρείας, ἀλλὰ καὶ οἱ μητροπολίται καὶ οἱ Ἐπίτροποι αὐτοῦ, ὅσαςκις ἠγείρετο ἀγωγή κατ' αὐτῶν, ἐδικάζοντο μόνον ἐν Κ/πόλει πρὸ τοῦ σουλτανικοῦ Διβανίου. Διὰ λόγους δὲ πολιτικούς ἡ Ὑ. Πύλη διὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ βερατίου ἀπηγόρευε τὸν προσηλυτισμὸν τῶν ὀρθοδόξων ὑπὸ τῶν λατίνων καὶ διέτασεν αὐστηρὰς τιμωρίας κατὰ τῶν προπαγανδιστῶν. Ὁσαύτως ἀπηγόρευε τὴν διεξαγωγὴν προσηλυτισμοῦ ὑπὸ τῶν λατίνων κληρικῶν φερόντων ἀμφίεσιν ὀρθοδόξων κληρικῶν. Ὁ Πατριάρχης ἦν ἀνενόχλητος ἐν τῇ διοικήσει τοῦ ὑπ' αὐτὸν κλήρου, ἀπαγορευομένης πάσης ἐπεμβάσεως τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν, ἡδύνατο δὲ νὰ τιμωρῇ τοὺς ἐκ τῶν Μοναστηρίων ἀπομακρυνομένους μοναχοὺς. Ἀνενόχλητοι ἦσαν καὶ οἱ κληρικοὶ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν θρησκευτικῶν τῶν καθηκόντων.

Ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως δημοσίας ἀσφαλείας ἐν τῷ Τουρκικῷ Κράτει, ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ περιώδευον οὐχὶ μόνον μετὰ συνοδείας ἐνόπλου, ἀλλὰ καὶ μετημφιεσμένοι. Ἀπηγορεύετο ἡ ἐπέμβασις τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν εἰς τὰ τῆς περιουσίας τῶν θνησκόντων κληρικῶν, ὡσαύτως ἀπηγορεύετο ἡ ἐκ μέρους αὐτῶν βία κατὰ τῶν κληρικῶν, ὅπως δι' ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας θάπτωσι τοὺς ἐν παρανόμῳ γάμῳ ἀποθνήσκοντας ἢ νὰ τελῶσι παράνομα συνοικέσια. Οἱ ἑτεροδόξοι δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὰ τῶν ὀρθοδόξων ναῶν. Ἀπηγορεύετο νὰ ἀρπάζωνται τὰ ζῶα, δι' ὧν περιώδευεν ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ, διὰ σειρᾶς δὲ διατάξεων ἠσφαλίζετο ὁ Πατριάρχης καὶ κατὰ πολλῶν ἄλλων ἐπεμβάσεων τῶν τουρκι-

¹ Ἰ. Σακκελίωυος, Σουλτανικὸν Βεράτιον ἐν Περιοδ. «Σωτήρ», Ἀθήναι Θ, 1886. σ. 269-276. Ὁ παλαιότερος τύπος τοῦ Θ. Μπερατίου, Μπεράτιον τοῦ Πατριάρχου Ματθαίου, «Πάνταινος» Ἀλεξανδρείας, ΙΘ' 1926, ἀριθμ. 50. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Τὸ Βεράτιον τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Γερασίμου Γ' (1783-1788) «Πάνταινος» Κ' 1927, ἀριθ. 3-5.

κῶν Ἀρχῶν. Παρείχεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα καὶ νὰ ἐκδικάζῃ τὰς μεταξὺ Χριστιανῶν διαφορὰς, νὰ ἐκδίδῃ ἐπιτίμια κατὰ Χριστιανῶν, οἱ δὲ ἱερεῖς ὑπὸ τὸν Πατριάρχην δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελῶσι συνοικέσια ἀπηγορευμένα. Σύμβολον τῆς πατριαρχικῆς ἐξουσίας ἦτο τὸ χαζράνιον, ὅπερ ἔλευθέρως ἠδύνατο νὰ κρατῆ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, χωρὶς νὰ παρενοχλῆται ὑπὸ τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν.

Οὕτω λοιπὸν ὁ Πατριάρχης ἀπῆλθε, κατὰ τὸ βεράτιον, πλήρους ἐλευθερίας ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ πραγματικότητι ἡ τουρκικὴ αὐθαιρεσία κατεπάτει τὴν ἐλευθερίαν ταύτην. Ὅθεν ἡ τουρκικὴ περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἐβελτίωσε μὲν ἐξωτερικῶς τὴν θέσιν αὐτῆς, ἀλλ' ὑπῆρξε περίοδος τυραννίας καὶ κακώσεων, ὡς ἡ προηγουμένη.

Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ἀπαλλαγὴς τῶν Μαμλούκων ἠδύνατο νὰ κινήται ἐλευθέρως, μετέβη δὲ μετὰ τινα ἔτη καὶ εἰς Ἱεροσόλυμα. Τῷ 1526 εὗρισκετο ἐκεῖ, συμμετασχὼν Συνόδου μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Μιχαὴλ Δ' (1523 - 1540) ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πατριάρχου Κ/πόλεως Ἱερεμίου Α' (1522 - 1545), διότι κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ τελευταίου ἐκ Κ/πόλεως καὶ τὴν μετάβασιν εἰς Ἱερουσαλὴμ πρὸς προσκύνησιν τῶν Ἁγίων Τόπων, ὁ μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως Ἰωαννίκιος κατέλαβε τῷ 1526 παρανόμως τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον¹. Ὅθεν συνελθόντες οἱ Πατριάρχαι εἰς Ἱερουσαλὴμ κατεδίκασαν αὐτόν.

Ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπανακάμψας ὁ Ἰωακείμ μετέβη, φαίνεται, εἰς τὸ Σινᾶ, ὅπου τῷ 1529 ἀνφοδόμησε τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ ἰδίως ἀναλώμασιν, κατὰ σφζομένην ἐπιγραφὴν. Ἐν Αἴγυπτῳ δὲ ἴδρυσεν νέους ναοὺς τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ ἁγίου Μερκουρίου, ἀνεκαίνισεν δὲ καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἐπιστραφέντια παρὰ τῶν Κοπτῶν².

Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπασχόλησε τὸν Πατριάρχην καὶ τὸ πολύκροτον Συναϊτικὸν ζήτημα. Προὔκειτο περὶ τῆς ἐπὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ Σινᾶ δικαιοδοσίας τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἢ Ἱεροσολύμων, διότι ἐξηκολούθουν ὑφιστάμεναι αἱ γνωσταὶ ἀμφισβητήσεις. Αὗται ἠδύνατο νὰ προσαυξηθῶσιν ἔνεκα τῶν ἰδιαιτέρων σχέσεων τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ πρὸς τὸ Σινᾶ, ἔνθα, ὡς εἶπομεν, ἀνφοδόμησε τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ

¹ Πατριαρχικὴ Κων/πόλεως Ἱστορία, ἐν Μαρτίνου Κρουσίου Turcograecia, Basileae 1584, σ. 153 - 5. Μελετίου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Γ, 368. Σπ. Λάμπρου, *Ecthesis Chronica*, London 1902 σ. 75. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἐνθ. ἀν. σ. 404. Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, Ἐν Κ/πόλει 1890, σ. 501. Ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας Α'. ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Αἴγυπτον περὶ τὰ ἔτη 1520 - 1523.

² Πορφυρίου Οὐσπένσκη, Περιοδεία εἰς Αἴγυπτον κατὰ τὸ ἔτος 1850, Ἐν Πετροπόλει 1856, ῥωσ. σ. 88 ἐξ. τοῦ αὐτοῦ, Κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἴγυπτου κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ ἰθ'. αἰῶνος, ἐν τῷ περιόδ. τῆς Ἀκαδημίας Κιέβου, ῥωσ. 1868 τευχ. 8 σ. 241 ἐξ. παρὰ Malischevsky, Μελέτιος Πηγᾶς, σ. 167.

τῷ 1529¹. Φαίνεται δὲ ἀκριβῆς ἡ εἶδησις, καθ' ἣν οὗτος κατὰ τὰ ἔτη 1529 - 30, ἔδωκε πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων² ἔγγραφον, δι' οὗ παρητήτο πάσης δικαιοδοσίας ἐπὶ τοῦ Σινᾶ ὑπὲρ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Προφανῶς ὁ Ἰωακεῖμ ὑπεχώρησε μᾶλλον ἐκουσίως καὶ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῶν περαιτέρω λεπτομερειῶν τοῦ ζητήματος, οὐχὶ δὲ κατ' ἀπαίτησιν τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Οὐδ' ἔπαυσεν ὁ Ἰωακεῖμ μεταβαίνων εἰς τὸ Σινᾶ καὶ προστατεύων αὐτό. Τῷ 1540 εὐρισκόμενον ἐν Καίρῳ εἶδον αὐτὸν διάφοροι ξένοι περιηγηταί, ὧν τοὺς μεταβαίνοντας εἰς Σινᾶ ποικιλοτρόπως διηκόλυνε³.

Διετέλεσε δὲ καὶ εἰς σχέσεις πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους Ῥώσους, ἐξ ὧν ἐγνώσθησάν τινες εἰδήσεις περὶ αὐτοῦ. Τῷ 1523 ἔγραψε πρὸς τὸν Τσάρον τῆς Μόσχας Βασίλειον Δ'. Ἰωάννοβιτς (1505 - 1533) συνιστῶν τοὺς ἀπεσταλμένους ὑπ' αὐτοῦ Μακάριον, Συμεὼν καὶ Ἰγνάτιον πρὸς αἴτησιν βοήθειας, ἐπίσης καὶ τὴν Ἱεροσολυμίτιδα Ἠγουμένην Μακρίνην, πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν μεταβαίνουσιν εἰς Μόσχαν. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ περιέγραψεν ὁ Ἰωακεῖμ τὰς μεγάλας παρὰ τῶν Μουσουλμάνων καταπιέσεις τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Τῷ 1545 ἐμεσίτευσεν πρὸς τὸν Τσάρον Ἰωάννην Δ'. τὸν Τρομερόν (1533 - 1584) περὶ ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔνεκα οἰκτρῶν παρεξηγήσεων φυλακισθέντος ἐν Μόσχᾳ διαπρεπεστάτου Ἑλλήνου μοναχοῦ Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ⁴. Πρὸς τὸν αὐτὸν Τσάρον τῷ 1557 ἀπέστειλε τὸν πνευματικὸν Ἰωσήφ, τὸν γέροντα Μαλαχίαν καὶ τοὺς δύο μοναχοὺς Ἰωσήφ καὶ Παΐσιον, γράφας ἐπιστολὴν καὶ ζητήσας βοήθειαν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας

¹ Πορφυρίου Οὐσπένσκη, Δευτέρα περιοδεία ἀνά τὸ ὄρος Σινᾶ, σελ. 249. Νεκταρίου Ἱεροσολύμων, Ἱεροκοσμικῆς Ἱστορίας Ἐπιτομή, σ. 217. Παΐσιου Ἀγιοποστολίτου, Μητροπολίτου Ῥόδου, Ἱστορία τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ καὶ τῶν περιχώρων αὐτοῦ. ἔκδ. Α. Π. Κεραμέως, ἐν Ὁρθοδόξῳ Παλαιστινῇ Συλλογῇ, XII, 2, Πετροῦπολις 1891, σ. 48.

*«Ὅστις γοῦν ὁ περικαλλῆς ναὸς τοῦ Ταξιάρχου
διὰ δαπάνης γέγονε τοῦ πρώην Πατριάρχου
Ἰωακεῖμ τοῦ θαυμαστοῦ, ὅστις ἐχαριτώθη
καὶ γὰρ ἐπιε τὸ φάρμακον καὶ δὲν ἐθανατώθη».*

Ταῦτα ἔγραψεν ὁ Παΐσιος ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεῖμ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1577 - 1592.

² Νεκταρίου, Ἐνθ' ἄν. σ. 217. Γ. Μαζαράκη, Ἐνθ' ἄν. σ. 138. Α. Π. Κεραμέως, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, Β, 371. Κ. Ἀμάντου, Σιναιτικά μνημεῖα ἀνέκδοτα, Ἐν Ἀθήναις 1928, σελίς 20 ἔξ.

³ Λόπαρευ, παρὰ Π. Οὐσπένσκη, Ἐνθ' ἄν. σ. LIII.

⁴ Χρυσσοτόμου Παπαδοπούλου, Οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων ὡς πνευματικοὶ χειραγωγοὶ τῆς Ρωσίας κατὰ τὸν 15. αἰῶνα Ἐν Ἱεροσολύμοις 1907, σελ. 9.10. Ἰακώβου Βατοπαϊδινοῦ, Βραχέα τινὰ περὶ Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ, ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ ἸΕ'. σ. 180 ἔξ. Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Μάξιμος ὁ Ἑλλήν, Ἐν Καίρῳ 1912.

καὶ τὸ Σινᾶ. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὑπέγραψε καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σιναιῶν Μακάριος. Τῷ 1559 ἐστάλη ἐκ Μόσχας γενναία βοήθεια διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Τσάρου Βασιλείου Ποζνιακῶφ. Τοῦτον ἠρώτησεν ὁ Πατριάρχης Ἰωακεῖμ λεπτομερέστατα περὶ τῆς Ῥωσίας καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι αὐτὴ θ' ἀπελευθερώσῃ τοὺς Ἑλληνας, διηγήθη δὲ μετὰ δακρῶν τὰς ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων ἀνυποίστους καταπιέσεις. Μεσοῦντος τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1559 ὁ Πατριάρχης Ἰωακεῖμ μετὰ τοῦ ῥώσου Ποζνιακῶφ μετέβη ἐκ Καίρου εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα διέμειναν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας. Ἐπιστρέψας ἐκ Καίρου τῇ 27 Ὀκτωβρίου κατηυθύνθη εἰς τὸ Σιναιὸν ὄρος, γενόμενος μετὰ πολλῶν τιμῶν δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν μοναχῶν. Κατὰ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὄρους ὁ μοναχὸς Μαλαχίας ἐσήκωσε τὸν Πατριάρχην ἐπὶ τῶν ὤμων. Περὶ δὲ τὰ μέσα τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1559 ὁ Πατριάρχης μετὰ τοῦ Ποζνιακῶφ ἐπέστρεψεν εἰς Καῖρον. Τῷ 1561 ἔγραψε πάλιν εἰς Μόσχαν ὁ Ἰωακεῖμ εὐχαριστῶν ἐπὶ τῇ ἀποσταλείσῃ βοήθειᾳ καὶ ἐκφράζων τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ Ῥῶσοι θ' ἀπελευθερώσωσι τοὺς Ἑλληνας ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀγαρηνῶν¹.

Κατὰ τὸν αὐτὸν περίου χρόνον καὶ Εὐρωπαῖοι περιηγηταί, ἐπισκεπτόμενοι τὴν Αἴγυπτον μετέβαινον πρὸς τὸν Ἰωακεῖμ, ἔδωκε δὲ οὗτος ἔγγραφον ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἐπισκέψεως τῆς Μονῆς τοῦ ὄρους Σινᾶ τῷ κόμητι Ἀλβέρτῳ Λαιβενστάιν (Albertus Graff zu Lewenstein, Baron in Scharpfeneck) τῇ 26 Δεκεμβρίου 1561. Οἱ περιηγηταὶ ἐπιστρέψαντες εἰς Εὐρώπην παρέσχον εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἰωακεῖμ². Τῷ 1561 ἤκουσεν ὁ Μαρτῖνος Κρούσιος ὅτι ὁ

¹ Περιοδεία Ἐμπόρου Βασιλείου Ποζνιακῶβ ἀνά τοὺς Ἁγίους Τόπους τῆς Ἀνατολῆς, (ῥωσιστὶ) ἐν Ὁρθοδόξῳ Παλαιστινῇ Συλλογῇ. Ἐν Πετρούπολει 1887. τευχ. XVIII. Π. Οὐ σ π ἐ ν σ κ η, Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, σελ. 217 ἐξ. N. Cartereff, Σχέσεις τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων πρὸς τὴν Ῥωσικὴν Ἀρχὴν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 15^{ου} μέχρι τέλους τοῦ 17^{ου} αἰῶνος (ῥωσιστὶ), Πετρούπολις 1815, σ. 94.

² Davidis Chytraei, Oratio de Statu Ecclesiarum hoc tempore in Graecia κλ. Wittembergae, 1580 σελ. 81-2. 135. Martini Crusii, Turcograecia, σ. 229. Β. Α. Μυστακίδου, Ἀνάμικτα σημειώματα, ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ Δ', 52, σ. 414.5. τοῦ αὐτοῦ, Γερμανοὶ περιηγηταὶ εἰς Αἴγυπτον καὶ Σινᾶ κατὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα σελ. 6. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωακεῖμ ἢ δοθεῖσα πρὸς τὸν Levenstein ἔχει ὡς ἐξῆς. «Ὁμολογῶ ἐγὼ Ἰωακεῖμ, Πάπας καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ κριτῆς τῆς οἰκουμένης, ὁμοῦ μετὰ τοῦ πανοσιωτάτου καθηγουμένου τοῦ ὄρους Σινᾶ: Πῶς ἦλθε καὶ προσεκύνησεν τοὺς ἁγίους καὶ σεβασμίους τόπους: τὸ ἅγιον ὄρος τὸ Σιναιὸν, ἦγον τὴν ἁγίαν κορυφὴν, ἐν ἧ ὁ προφήτης Μωϋσῆς τὸν νόμον ἐδέξατο, καὶ τὴν ἁγίαν βᾶτον, ἐν ἧ τῆς ἁγίας καὶ ἀειπαρθένου προετυπώθη μυστήριον, καὶ τὴν ἁγίαν μεγαλομάρτυρα καὶ πάνσοφον καθαρὴν (= Αἰκατερίνην) καὶ ἅπαντα τὰ προσκυνήματα, ὁ ἐντιμώτατος ἀρχὸς Ἀλμπρέχτος, γράφ τζοῦ Λεβεντάιν, βαρῶν ἐν σάρφενεκ, καὶ ὅστις διαγνώσεται τὴν γραφὴν αὐτὴν δότω αὐτοῦ πίστιν καὶ μηδεὶς αὐτῇ ἀντιστῆ, οὐδὲ ἀντεῖπη, ὥσπερ ἂν εἴη μὴ ἀληθές. Καὶ εἰς πίστωσιν καὶ τῆς ἀληθείας ἀσφάλισιν, κάτωθεν ὑπεγράψαμεν ταῖς ἰδίαις ἡμῶν χερσὶ: εἶτε ἀφ'ἑα Χριστοῦ, ἀπὸ δὲ Ἀδάμ, ζο, δεκεμβρίου κατ'. ἐγράπητη

Ἰωακείμ ἦτο ἤδη πολὺ γέρον, ἄγων τὸ 120 ἔτος τῆς ἡλικίας, ἀλλ' ἀκμαῖος, δυνάμενος νὰ ὀδοιοπορῇ, ἀπέχων τῆς βρώσεως κρέατος ἀπὸ 80 ἐτῶν, μὴ δυνάμενος μόνον ν' ἀναβῆ τὰ ὄρη. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν τοῦ Ἰωακείμ ἐλέχθη πάντως καθ' ὑπερβολὴν ἢ ἐτέθη στρογγύλος, διότι τότε ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ἦγεν ἀκριβῶς τὸ 113 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐσημείωσεν ὁ Κρούσιος τὰ ἐξῆς περὶ τῶν ναῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας «*Alexandriae sunt 4 ecclesiae christianae 1) S. Georgii, 2) S. Sabbae (ubi et Latini sunt), 3) S. Marci, 4) S. Michaelis. In urbe autem Caïro (ubi Graecorum Monasterium est) habitat Alexandrinus Patriarcha*»¹.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τοῦ Ἰωακείμ κατὰ συγκυρίαν ἔχομεν ἀξιοσημειώτους εἰδήσεις.² Ὁ γνωστὸς Θεσσαλονίκης διάκονος Δημήτριος Μυσός, πρὸ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ εἰς Γερμανίαν πρὸς τοὺς Διαμαρτυρομένους³, διέτριπεν ἐν Καίρῳ, κατὰ τὰ ἔτη 1530 - 1540. Περιγράφας δὲ τὰ κατὰ τὴν λειτουργίαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Καίρου, πληροφορεῖ ὅτι αὕτη ἐτελεῖτο μὲν ἑλληνιστί, ἀλλ' εὐχαί τινες ἐπανελαμβάνοντο καὶ εἰς τὴν ἀραβικὴν. Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ὁ Ἀπόστολος ἀνεγινώσκοντο κατ' ἀρχὰς ἑλληνιστί, εἶτα ἀραβιστί. Τὸ Κύριε ἐλέησον, Παράσχου Κύριε, τὸν Χερουβικὸν ἕμνον ἔψαλλον ὁ λαός. Καθ' ἐκάστην λειτουργίαν ἀπαραιτήτως ἐκηρύσσεται ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὁ θεῖος λόγος ἐπὶ ὥραν περίπου, «πλέον τῆς μιᾶς ὥρας τὸ κήρυγμα δὲν διαρκεῖ». Ἰδιαιτέρας πληροφορίας παρέσχεν ὁ Μυσός περὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἀρχόντων μυστηρίων ὑπὸ τοῦ λαοῦ, κατὰ τέσσαρας τακτὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ διαφόρους συνηθείας ὑπομμνησκούσας τὴν ἀρχαίαν προᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκτὸς τοῦ Δημητρίου

Ἰωακείμ ἐλέφ θεοῦ πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας·

¹ Turcograecia, σ. 230.

² Χρυστοφόρου Ἀγγέλου, Ἐγχειρίδιον περὶ τῆς καταστάσεως τῶν σήμερον εὐρισκομένων Ἑλλήνων, Lipsiae 1876, σ. 420-422. Ἐκτὸς τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Δημητρίου Μυσοῦ, ὁ Χρυστόφορος Ἄγγελος ἀναγράφει σ. 550-560, καὶ τὸ τῆς πόσεως τοῦ δηλητηρίου θαῦμα τοῦ Ἰωακείμ, ἀλλ' ἀποδίδει αὐτὸ εἰς Πατριάρχην Ἱεροσολύμων. Κατέστησε δὲ ὑποπτον τὴν ἀφήγησίν του, ἐνεκα πολλῶν παροδοξολογημάτων, ἅτινα ἐν τῇ ἀφηγήσει του συμπεριέλαβε πρβλ. Δημ. Γρ. Καμπούρογλου, Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, Β, 238. Γ. Ζαβίρα, Νέα Ἑλλάς ἢ Ἑλληνικὸν θέατρον, ἐκδ. Γ. Κρέμου, Ἀθήνησι 1872, σ. 163.614. Κ. Σάθα, Νεοελληνικὴ φιλολογία, Ἐν Ἀθήναις 1867, σ. 208.209. Τιμοθέου Θέμελε, Ἑλλήνων ἐπιστολαὶ πρὸς Πατρῖκιον Ἰούνιον. «Νέα Σιών» Ε, 1907, σ. 308.

³ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν), Πρῶται σχέσεις Ὀρθοδόξων καὶ Διαμαρτυρομένων, Ἐν Ἀθήναις 1925, σ. 17 ἔξ.

Μυσοῦ ἀναφέρεται καὶ τις μοναχὸς Γεώργιος, λόγιος, καὶ ἄλλοι, γνωρίζοντες τὴν τε ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἀραβικὴν¹.

Οὐχ ἦττον οὐδένα εἶχεν ὁ Πατριάρχης τῷ 1562 κατάλληλον πρὸς σπουδαίαν τινὰ ἀποστολὴν ἢ ἴσως οὐδένα ἠθέλησε νὰ χρησιμοποιήσῃ. Τῷ ἔτει ἐκεῖνῳ ἔλαβεν ἀπροσδοκῆτως πρόσκλησιν διὰ τοῦ ἐν Κρήτῃ Ἐνετοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πέτρου Λάνδου, ὅπως συμμετάσχη τῆς πολυκρότου ἐν Τριδέντῳ Συνόδου. Ἀπαντήσας ὁ Πατριάρχης ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ δεχθῆ τὴν πρόσκλησιν καὶ συμμετάσχη τῆς Συνόδου, ἔνεκα ἐλλείψεως καταλλήλου προσώπου, ἄλλως τε ἡ πρόσκλησις ἔπρεπε ν' ἀπευθυνθῆ ἐκ Ῥώμης πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, τὸν δυνάμενον ν' ἀντιπροσωπεύσῃ καὶ τοὺς τρεῖς ἄλλους Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς, ἐν περιπτώσει ἀποδοχῆς τῆς προσκλήσεως. Ὅθεν, ὁ Ἰωακείμ ἔγραφε πρὸς τὸν Λατίνον Ἐπίσκοπον, ὅτι ἐκοινοποίησε τὸ ζήτημα πρὸς τοὺς Πατριάρχας Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, οἵτινες μετὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας ἔγραψαν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ἀνέθηκαν εἰς αὐτὸν πᾶσαν πληρεξουσιότητα ἀντιπροσωπείας ἐν τῇ Συνόδῳ. Ἐξέφραζε δὲ ὁ ἅγιος Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας τὴν εὐχὴν, ἵνα ἐνωθῶσιν αἱ ἀπεσχισμέναι Ἐκκλησίαι ἐπὶ ὑγιαίνουσας καὶ ὀρθῆς βάσεως «κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμεων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ὡς καθὼς αἱ ἅγιοι καὶ Οἰκουμενικαὶ ἑπτὰ Σύνοδοι τῶν πάλαι ἁγίων Πατέρων ἡμῶν ἐγγράφως ἡμῖν παρέδωκαν»². Συντόνους, ὡς πάντοτε, καὶ τότε ἡ λατινικὴ Ἐκκλησία κατέβαλλε προσπαθείας ἐν τῇ Ἀνατολῇ πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, πράγματι ὅμως πρὸς ὑποταγὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐνεκα δὲ τούτου προὔκαλοῦντο ἐν τῇ Ἀνατολῇ ταραχαί, αἵτινες βραδύτερον ἀψησχόλησαν καὶ τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ.

Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἔστρεψεν οὗτος τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὸ πολύκροτον Σιναϊκὸν ζήτημα. Οἱ Σιναῖται ἀπέστεργον τὴν ὑπαγωγὴν αὐτῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, γράψαντες δὲ πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ ἐζήτησαν ὅπως χειροτονήσῃ εἰς Ἐπίσκοπον τὸν ἡγούμενον αὐτῶν Σωφρόνιον, καθ' ὃν τρόπον οἱ προκατόχοι αὐτοῦ ἐχειροτόνησαν τὸν Λάζαρον (εἶτα Ἀθηνῶν) καὶ τὸν Μᾶρκον³. Ὁ Ἰωακείμ, φαίνεται, δὲν ἐδέχθη, ὁ δ' Ἱεροσολύμων Γερμανὸς συνεπεῖα τῆς παρὰ τοῦ Ἰωακείμ παραιτήσεως ἀπὸ πάσης δικαιοδοσίας ἐπὶ τοῦ Σινᾶ, ἐχειροτόνησεν Ἐπίσκοπον τὸν Σωφρόνιον (1540 - 1545), ἐπὶ τοῦ ὁποίου τῷ 1544 διεκανονίσθη τὸ Σιναϊτικὸν ζήτημα, διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως ἐν Κ/πόλει, καθ' ἣν κατε-

¹ Turcograecia, σ. 244. Χριστοφόρου Ἀγγέλου, Ἐνθ' ἂν. Κ. Σάθ α, Ἐνθ' ἂν. σ. 227. Malischewsky, Μελέτιος Πηγᾶς, I, 170.

² Α. Π. Κεραμέως, Ἑλληνικά γράμματα ἐκ τοῦ ἐν Πετρούπολει Μουσείου Ν. Lichatcheff, Ἐν Πετρούπολει 1907, σ. 1. 2.

³ Κ. Ἀμάντου, Σιναϊτικὰ μνημεῖα ἀνέκδοτα, σ. 18.19.

κυρώθη ἡ ὑπαγωγή τοῦ ὄρους Σινᾶ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ ἐκανονίσθη ὅπως ἡ τῶν Ἐπισκόπων Σιναίου χειροτονία τελεῖται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων «ἕως οὗ ἡλιος ἐφορᾷ»¹. Ἄλλ' ὁ μετὰ τὸν Σωφρόνιον Ἐπίσκοπος Σιναίου Μακάριος ὁ Κύπριος παρεῖχε τῷ Πατριάρχει Ἱεροσολύμων ἐνοχλήσεις, εἶχον δὲ καὶ οἱ Σιναῖται παράπονα ὡς καταπιεζόμενοι καὶ τιμωρούμενοι καὶ φορολογούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἱεροσολύμων. Τούτου ἕνεκα καταφυγόντες τῷ 1545 πρὸς τὸν Πατριάρχην Κ/πόλεως Ἱερεμίαν Α΄. (1522-1545) ἐξήτησαν ν' ἀπαλλαγῶσι τοῦ Ἱεροσολύμων. Ὁ Ἱερεμίας ἐκδοὺς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ σχετικὸν συνοδικὸν ἔγγραφο, ὑπέδειξεν ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ, ἕνεκα ἀνωμαλιῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων ἀτασθαλιῶν, ἀπέστη ὀλοτελῶς τῆς προστασίας τῶν Σιναϊτῶν μοναχῶν καὶ «τῆς πρὸς τοὺς κρατοῦντας αὐτῶν διηνεκοῦς διαφεντεύσεως». Τοῦτο ἐπιστοποιήθη διὰ γραμμάτων οὐ μόνον τοῦ Ἰωακείμ, ἀλλὰ καὶ τοῦ Μητροπολίτου Γάζης Ἀθανασίου. Ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας, καὶ ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἁγίων Τόπων καταμαθὼν τὴν κατάστασιν τῶν Σιναϊτικῶν πραγμάτων καὶ τὰς αἰτήσεις ἔχων τῶν Σιναϊτῶν, ἀποφαίνεται ὅπως μείνη ἡ Μονὴ τοῦ Σιναίου ὄρους ἐλευθέρα καὶ ἀκαταπάτητος, κατὰ τὰ παλαιὰ βασιλικά θεσπίσματα, πάσης φορολογίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς συνεισφορᾶς καὶ πάσης ἄλλης ἀρχιερατικῆς ἐπηρείας τε καὶ ὀχλήσεως ἀπηλλαγμένη. Πρὸς τοῦτο ὅμως καταργεῖται τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς «ὡς ἐκχειρίας ἐν τούτῳ λαμβανόντων τῶν σκανδάλων ἀπάντων», παρακαλεῖται δὲ ὁ Ἱεροσολύμων Γερμανὸς ν' ἀφήσῃ ἀνενόχλητον τὴν Μονήν, «ὀφείλοντος μέντοι γε καὶ τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας... κῆρ Ἰωακείμ συνιστᾶν, ὡς τὸ πρότερον, καὶ ἐφορᾶν τὴν ἁγίαν καὶ θείαν ταύτην τοῦ Σιναίου ὄρους σεβασμίαν Μονήν καὶ διοικεῖν καὶ οἰκονομεῖν θεοφιλῶς τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσκουμένους καὶ λόγοις καὶ ἔργοις πολυτρόπως διαφεντεύειν αὐτοὺς καὶ ὀλοφύχως ἀγωνίζεσθαι, ὡς γε δὴ πρὸ χρόνων πολλῶν, καλῶς ποιῶν, μέχρι τοῦ νῦν διετέλει καὶ εἰς τοὺς κρατοῦντας προθύμως ὑπὲρ αὐτῶν ἠγωνίζετο ἐπειδὴ καὶ ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως τοῦ τὰ ἐκεῖσε πάντως τῇ ἐπισκέψει καὶ κρίσει ἢ καὶ ἀνακρίσει τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἀνάκεινται πρὸς τὸ ταῦτα οἰκονομεῖν εὐαρέστως καὶ κατὰ τῷ Θεῷ φίλον, ἐν οἷς ἔστι καὶ τὸ θεῖον ὄρος τὸ Σίναιον».

Εἰς κύρωσιν τῆς τελευταίας ταύτης γνώμης προσήχθη καὶ τις συνοδικὴ γραφὴ τοῦ Πατριάρχου Κ/πόλεως Νήφωνος, ἀναμφιβόλως τοῦ Α΄ πατριαρχεύσαντος κατὰ τὰ ἔτη 1311-1315. Κατὰ ταῦτα, κατηγορήθη ἡ Ἐπισκοπὴ

¹ Τὸ κανονικὸν δίκαιον τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Σινᾶ, ἐπιμαρτυρούμενον ὑπὸ ἐπισήμων ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων, ἐν Κ/πόλει 1868, σ. 6. Δοσιθεοῦ, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων, σ. 1165. Π. Γρηγοριάδου, Ἡ ἱερά Μονὴ τοῦ Σινᾶ κατὰ τὴν τοπογραφικὴν, ἱστορικὴν καὶ διοικητικὴν αὐτῆς ἔποψιν. Ἐν Ἱεροσολύμοις 1875, σ. 180.

τοῦ Συναίου ὄρους, ἀφωμοιώθη ἡ Μονὴ πρὸς τὰς ἄλλας Μονάς, ἀνεγνωρίσθη ἀνεξάρτητος, κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς διοίκησιν, καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας¹.

Δύσκολον ὅμως ἦτο νὰ ἐφαρμοσθῇ τοιαυτὴ ἀπόφασις, ἀνθισταμένου πρῶτιστα πάντων τοῦ Ἐπισκόπου Συναίου. Ἐδέησε δὲ καὶ ἐν Καίρῳ, ὅπου μετέβη ὁ Ἱεροσολύμων Γερμανὸς τῷ 1557, νὰ γίνῃ συνοδικὴ διάσκεψις μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ, πρὸς ῥύθμισιν τῶν Σιναϊτικῶν πραγμάτων, ἀποκατασταθεῖσης πάλιν τῆς Ἐπισκοπῆς Σινᾶ καὶ ὑπαχθείσης ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων. Ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτὴν ἐξηκολούθει ὁ Ἐπίσκοπος Μακάριος ταράττιαν τὴν Μονήν, ἐπειδὴ δὲ μετέβη εἰς Κύπρον ὁ Ἱεροσολύμων Γερμανός, συνεχρότησεν ἐκεῖ Σύνοδον καὶ καθήρεσε τὸν Μακάριον².

Μετ' αὐτὸν ἐξελέγη ἀπλοῦς Ἡγούμενος τοῦ Συναίου ὄρους ὁ Νικόδημος, ὅστις τῷ 1561 ἔδωκε πιστοποιητικὸν ἐπισκέψεως τῆς ἐν αὐτῷ Μονῆς εἰς τὸν κόμητα Ἀλβέρτον Λεβενστάιν, περὶ οὗ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶδομεν. Μετὰ πενταετίαν Ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἀναφέρεται Σέργιός τις, ὅστις ἐπίσης συνυπέγραψεν ἔγγραφον ἀπόδειξις ἐπισκέψεως τοῦ Σινᾶ πρὸς τὸν Χριστόφορον Φοῦρερ (Christoph Fuerer), δοθεῖσαν παρὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας τῇ 1 Δεκεμβρίου 1565, σοφζομένην μέχρι σήμερον ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Νυρεμβέργης, ἐξ ἧς ὁ Φοῦρερ κατήγετο³.

Ἐκτὸς τοῦ Σιναϊτικοῦ καὶ γενικώτερα ζητήματα προὐκάλεσαν τὴν προσοχὴν τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ, ὡς λ.χ. τὸ προκλήθην ἐκ διαβημάτων τινῶν διανοκιδύνων τοῦ Πατριάρχου Κ/πόλεως Ἰωάσαφ β' (1555 - 1565) καὶ τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας Μητροφάνους, ὅστις μεταβάς εἰς Ῥώμην, ἀπὸ μέρους τοῦ Πατριάρχου, ἐζήτησε, δηθὲν, νὰ ἐνώσῃ τὰς Ἐκκλησίας. Τὸ σκάνδolon τοῦτο προὐξένησε μεγάλην ταραχὴν καὶ ἐν Κ/πόλει καὶ ἐν τῇ λοιπῇ ὀρθοδόξῳ Ἀνατολῇ, μετὰ τοῦ Πατριάρχου δὲ Ἱεροσολύμων Γερμανοῦ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ κατεδίκασεν αὐτό, παραμένει ὅμως ἄγνωστος ἐν ταῖς λεπτομερείαις ἢ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ συμμετοχὴ τοῦ Ἰωακείμ⁴.

¹ Νεκταρίου, Ἐπιτομὴ ἱεροκοσμικῆς ἱστορίας σ. 216. Γ. Μαζαράκη, Ἐνθ' ἄν. σ. 138 - 142. Τῷ 1546 οἱ μοναχοὶ τοῦ Σινᾶ ἠριθμοῦντο εἰς 60. Π. Οὐσπένσκι, Πρῶτη περιοδεία εἰς τὸ Σινᾶ, σ. 196, μετὰ τινα δὲ εἴη ἐδίπλασιάζθησαν, διότι τῷ 1582 ἠριθμοῦντο εἰς 120, Turcograecia, σ. 234. Καλλινίκου Δελικάνη, Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τόμ. Β, σ. 334.

² Α. Π. Κεραμέως, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, Β, 469. Πρβλ. 250.461.503. Νεκταρίου, Ἐνθ' ἄν. σ. 215.216. Κ. Δελικάνη, Ἐνθ' ἄν. Γ, 413.415. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων σ. 475.

³ Β. Μυστακίδου, Ἀνάμικτα σημειώματα, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Δ, 52, σ. 415, τοῦ αὐτοῦ, Γερμανοὶ περιηγηταὶ εἰς Αἴγυπτον καὶ Σινᾶ, σ. 4 (μετὰ τοῦ πανομοιοτύπου). Ὁ Φοῦρερ ἐξέδωκε καὶ περιγραφὴν τῆς περιοδείας αὐτοῦ.

⁴ Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Σχέσεις Ὀρθοδόξων καὶ Λατίνων κατὰ τὸν 1στὸ αἰῶνα, Ἐν Ἀθήναις 1925, σ. 11 ἐξ.

Ἄλλὰ καὶ τὴν καθόλου αὐτοῦ μακρὰν δροᾶσιν ἐπαρκῶς δὲν διεφώτισαν αἱ περὶ αὐτοῦ εἰδήσεις τῶν ἀρχαίων. Ἐν αὐταῖς τονίζεται μόνον ἡ ἀγιότης τοῦ βίου αὐτοῦ, ἣν ἐπεμαρτύρησαν οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ξένων προσωπικῶς αὐτὸν γνωρίσαντες. Ἐνεκα τούτου ἀπέβη πολύκροτος ἡ πατριαρχεῖα αὐτοῦ, ἣτις ἀναμφιβόλως ὑπῆρξεν ὠφέλιμος καὶ σωτηριωδεστάτη διὰ τὴν ὀρδόδοξον Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας.

Ἐκ τῶν τεκμηρίων τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ σφύζονται λείψανά τινα, καὶ δὴ ἀρχιερατικὴ μίτρα ἐξ ἐπικεχρυσωμένου ἀργύρου, πεποικιλμένη διὰ πολυτίμων λίθων καὶ μαργαριῶν, δῶρον τοῦ συμπολίτου του Δημητρίου Παλαιολόγου, ὡς δηλοῖ καὶ ἡ ἐπιγραφή «ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Δημητρίου Παλαιολόγου καὶ Μαρίας τῆς συμβίας αὐτοῦ τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ τῆς Ἀλεξανδρείας»¹. Ἡ μίτρα κοσμεῖται ὑπὸ τῶν εἰκόνων τῆς Θεοτόκου Μαρίας καὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ὧν τὰ δνόματα ἔφερον οἱ δωρηταί, τοῦ ἁγίου Μάρκου καὶ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.

Ἐκ τῶν λοιπῶν ἱερῶν ἀμφίων τοῦ ἁγιοτάτου Πατριάρχου περιεσώθη τὸ ἐπιτραχήλιον αὐτοῦ, ἡ δὲ ποιμαντικὴ ράβδος ἐστάλη βραδύτερον ὡς ἀνεκτίμητον δῶρον εἰς τὴν Ῥωσσίαν².

Μὴ εὐμοιρήσας παιδείας ὁ Ἰωακεῖμ δὲν κατέλιπε συγγράμματα, ἀλλ' ἀποσφζονται ἀντίγραφα ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων ἐπιμελῶς γενόμενα ὑπ' αὐτοῦ. Ἐν τισι κώδιξιν, οὓς ἡ ἀντέγραψεν ἢ διεξήρχετο, κατέγραψε καὶ τινα σημειώματα, ὧν ἓν, ὡς εἶδομεν, παρέσχε σπουδαίαν περὶ αὐτοῦ χρονολογικὴν ἔνδειξιν³.

Ἐπὶ πόσα δ' ἔτη ἐπατριάρχευσε καὶ πότε ἐτελεύτησεν εἶναι κατ' ἀκριβείαν γνωστόν. Οἱ πατριαρχικοὶ κατάλογοι ἀποδίδουσιν αὐτῷ ἔτη πατριαρχείας ὀγδοήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἕξ, ἢ ἑβδομήκοντα ὀκτώ, καὶ ἡλικίαν 116 ἐτῶν. Ἐν τέλει Διηγέσεως τοῦ θαύματος περὶ τοῦ Ἰωακεῖμ ὑπάρχει τὸ ἕξῃς σημεῖωμα· «Ὁ δὲ Πατριάρχης ποιμάντας καὶ αὐτὸς τὸ τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον χρόνους ἑβδομήκοντα ὀκτώ, καθὼς εὐρίσκεται γεγραμμένον εἰς τὸν παλαιὸν κώδικα τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας, πρὸς Κίριον ἐξεδήμησε. Καὶ ἦτον μὲν, ὅταν ἔγινε Πατριάρχης, ἀπὸ Ἀδὰμ χρόνοι ἑπτὰ χιλιάδες καὶ δέκα τρεῖς (7013), ἀπὸ δὲ Χριστοῦ χίλιοι τετρακόσιοι ὀγδοήκοντα ἕξ (1486). Ἐχειροτονήθη δὲ εἰς τὴν Δαμασκὸν ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχείας, Αὐγουστοῦ ἕκτη· ἔζησε δὲ χρόνους

¹ Δημ. Γρ. Καμπούρογλου, Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, Α, 88.

² Δημ. Γρ. Καμπούρογλου, Ἐνθ' ἀν. σ. 184.

³ Γ. Μαζαράκη, Ἐνθ' ἀν. σ. 142. Σ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, «Ν. Ἑλληνομνήμων» Ζ, 1910, σ. 195. Codices manuscriptori Graeci Ottobiani Bibl. Vaticanae, Romae 1893, σ. 251. 2. Β. Μυστακίδου, Γερμανοὶ περιηγηταί, σ. 15. Γ. Π. Χαριτάκη, Κατάλογοι τῶν κεχροτισμένων κωδίκων τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης Καίρου, «Ἐκκλησ. Φάρος» Ἀλεξανδρείας, ΙΖ' 1918, σ. 355. Τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεῖμ σφύζονται ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Καίρου τέσσαρες κώδικες, γραφέντες κατὰ τὰ ἔτη 1509-1540.

ὅλους ἑκατὸν δέκα ἕξ (116) καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἔγινε διάδοχος ὁ κὺρ Σίλβεστρος, ἄνθρωπος καὶ αὐτὸς ἀξιότατος καὶ σοφώτατος¹. Ἀλλ' ἀπολύτου ἀκριβείας δέον νὰ θεωρηθῇ τὸ ἕξις σημεῖωμα τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Σιλβέστρου ἐν κώδικι Ο΄. - 396 τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας «Ἐκοιμήθη ὁ μακαρίτης Ἰωακείμ Πάπας καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ Κριτῆς τῆς Οἰκουμένης ἐπὶ ἔτους ζσοσ'. ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ιζ'. ἡμέρᾳ Παρασκευῇ καὶ ἐτάφη ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἐγωγε ὁ Παπὰς Σέργιος ἐκ τῶν Στεφανῶν ἔγεινα Πατριάρχης τῆς ἁγιωτάτης μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ Κριτῆς τῆς Οἰκουμένης, ὀνομασθεὶς διὰ τοῦ ἁγίου μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος Σίλβεστρος Πάπας καὶ Πατριάρχης τῆς μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας, Λιβύης, Αἰθιοπίας, Πενταπόλεως, πάσης γῆς Αἰγύπτου καὶ Κριτῆς τῆς Οἰκουμένης, ἐπὶ ἔτους ζοζ'. ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ ιβ'. ἡμέρᾳ γ'. τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ὁμολογητοῦ Βασιλείου Ἐπισκόπου Παρίου, ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Ἐπισκοπῇ τῆς Ἀπολλωνιάδος»².

Ἐκ τοῦ πολυτίμου τούτου σημειώματος τοῦ Σιλβέστρου ἔξάγεται ὅτι ὁ ἅγιος Πατριάρχης Ἰωακείμ ἐτελεύτησε τῇ 17 Σεπτεμβρίου 1567 καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ἐν Καίρῳ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἐζῆσε λοιπὸν 119 ἔτη, δεδομένου ὅτι ἐγεννήθη τῷ 1448, καὶ ἐπατριαρχευσεν ἐπὶ 80 ἔτη κυρίως, διότι ἐχειροτονήθη, ὡς εἶδομεν, τῇ 6 Αὐγούστου 1487, εἰ καὶ ἤτο ἐκλελεγμένος ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Σκευοφυλακίῳ Καίρου σφύζεται ἡ τιμία αὐτοῦ κἀρα, ὑπόμνημα ἑξαίσιον τοῦ μακροῦ καὶ ἐπωφελεστάτου, οὐ μόνον διὰ τὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν καθόλου Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἁγίου βίου αὐτοῦ.

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

¹ Π. Οὐσπένσκη, Ἐνθ' ἄν. σ. 9. 13. 15.

² Παρὰ Γ. Μαζαράκη, Ἐνθ' ἄν. σ. 132. Παρόμοιον σημεῖωμα δὲ ἀρχει ἰδιόγραφον τοῦ Μελετιοῦ Πηγᾶ ἐν κώδικι τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης Καίρου 80, σ. 747.